

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt
Fél évre 4 »
Negyedévre 2 »
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Mócsy bácsi négy fejezetben. Irta: Szabolcsi Miksa. —
Jókai és a fiatalság. Irta: Zempléni Árpád. — A lelke fiai.
Irta: Gerő Ödön. — Magyarázat. Irta: Perl Imre. — Hírek.
— Pályázatok. — Hirdetések. —
A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. — Ima Irta:
Dr. Kiss Arnold. — A koldus. (Vers.) Irta: Roboz Andor.
— Dohánypénz. Irta: Hazai Hugó. — Márczius 15. Irta: Haber
Samu. — Tudó-sítások.

Naptár:

Vasárnap (1898 márczius 20.) 5658. Adar hó 26-ika.
Hétfő 27-ike. Kedd 28-ika. Szerda 29-ike. Csütörtök Nisan
hó 1-je. Ros-chodes-félünnepe. Péntek 2-ika. Szombat
3-ika. Hetiszidra: Vajikro. (Mózes III. könyve 5 első
fejezete.) Haftóra: »Am-zu joczarti li . . . » (Jezsaiás
43. fejezete 21. versétől a 44. fejezet 24. verséig.)

Mócsy bácsi négy fejezetben.

I. FEJEZET.

Mózes és az uzsorás.

Hogy a nagy munka sikerült és a hajdan földmivelő és baromtenyésztő zsidóságot lelketlen gyűlölet a pénzforgatás mesterségére szorította, elzárván előtte minden más becsületes foglalkozást, — ami, mellesleg megjegyezve, két okból is előnyös volt az elnyomókra nézve: először akármikor rámondhatták a zsidóra, hogy uzsorás, és üthették — mint a rossz mostoha, ki elébb nyomorékká ütötte férje gyermekét, aztán meg azért ütötte, hogy miért sánlit az istenadta; — másodszor meg azért mert a zsidók ilyen módon biztos gyűjtő hombárjaivá váltak sok nagy urnak, kik valahányszor tapasztalták, hogy most már jócskán megteltek, neki-estek és egyszerűen kiürítették, hogy újból megtöltsék számukra; (a szükséges ürügyek: egy-egy elveszett, vagy meggyilkolt, keresztény gyermek, egy-egy átszurt, vérző ostya, szint-ugy, a kellő eszközök: bujtogató káplánok, elszánt kóbor lovagok és földühített néptömegek mindig meg voltak a kellő időben) — abban az időben tehát, midőn mindez már megvolt és az instrumentum úgy működött akár csak a karikacsapás: Mózes, ki a monda szerint gyakran keresi föl különféle alakokban az ő népét, egy ilyen uzsorássá vált zsidót, ki különben is gonoszlelkű ember volt (mert vannak ám a zsidók közt is ilyenek, akár csak a keresztények között) látogatott meg egyszer. A ver-szopónál ép egy szegény asszony járt, hogy kamatokat fizessen. A házigazda elővette Mózes ötkönyvét, melyet tudvalevőleg annyi részre osztottak föl, ahány hét van az esz-

tendőben, úgy hogy minden hétnek meg van a maga szakasza, melynek nevét viseli az illető hét; elővette, mondom, és kezdte számlálgatni rajta, hány hete is, hogy a kölcsönt adta. Számolt pedig illetéknépen: Adtam a pénzt Mispatimkor, most Vajikra járja, közbe esik Teruma, Teczavve, Ki-Sisza, Vajakhél, Pekudé: összesen kilencz hát, fizet hat. . . . De nem végezhetted be a mondatot, mert Mózes, az isteni lérfiu nem birt tovább magával. Te, kétszer is gazember, tört ki a nemes harag hallhatatlan tanítónkból, hát én azért adtam az ötkönyvet, melyben háromszor vagyon megírva, hogy »uzsorára ne add pénzedet,« hogy te arról számitd ki az uzsorádat?

És ha csak azt tennéd! De a szegény asszonyt meg is csaltad, hisz két héttel többet mondtál, gazember!

Én porszemnyi hive vagyok csak Mózesnek, jó Mócsy bácsi meg sem nem zsidó, sem nem uzsorás, de azért az elmondott mese Mózesével kérdem én is, hát én azért vontam ki és állítottam össze nagy fáradsággal a miniszteri jelentésből az adatokat a zsidó tanulókra vonatkozólag, hogy jó Mócsy bácsi tőkésítse azokat a néppárt javára, hogy kamatokat huzzon belőlük a gyűlölet céljaira? És ha csak ezt tette volna! Mint mesénk uzsorása, Mócsy bácsi is jóval többet mondott, mint a mennyi való. 16.000-nek mondta, — olvasson a napilapok tudósításaiban — a zsidó középiskolai tanulókat, holott az »Egyenlőség«-ben, melyből Mócsy bácsi fölolvastott, csak 11.647-et mutattam ki a közoktatásügyi-miniszter jelentése alapján. Mócsy bácsi! illik ez olyan édes szavu, jó arczu öreg urtól, ki hozzá még tanítókat tanit Kalocsán?

II. FEJEZET.

A czebua.

Jánai király halálos ágyán ezeket a szavakat intézte feleségéhez, Saloméhoz, ki férje után trónra került. Ne tarts a jámborok (perusim) pártjától; ne tarts a tagadók (szaducéusok) pártjától; de óvakodjál a festett embertől (czebua), ki cselekszik, mint cselekedett Zimri, fia Szálunak (ki ocsmány bűnnel fertőztette meg Izrael táborát), de jutalomra tart igényt, mintha Pinkász volna, fia Eleázárnak (ki Zimrivel szemben megszentelte az Örökkévaló nevét és Izraelről nagy csapást háritott el). Óvakodjál, ismétlem, a czebuák osztályától. Ajkaikról méz csurog, de a mézben méreg van és sima nyelvök éles töröket rejteget. Békéről beszélnek és szítják a háborút; a szeretetet dicsőítik, csakhogy ez a szeretet gonoszabb a nyilt gyűlöletnél. Ösmeri-e ezt a történeti adatot, jó Mócsy bácsi? Ösmernie kellene, hisz tanítókat tanít Kalocsán.

Mi ösmerjük.

Mócsy bácsi minden harmadik szava, különösen ha a zsidókról beszél, a keresztényi szeretet; csak az bántja nemes lelkét, hogy szerinte a zsidók mindannyian jómóduak; Mócsy bácsi becsüli, tiszteli »izraelita polgártársait« nagy lelkének mindössze csak az fáj, hogy tanítatják gyermekeiket; Mócsy bácsi örvend a zsidónak, csak az bántja, hogy otthonosnak érzi magát Magyarországon.

Tudjuk, tudjuk, hogy az ő nagy szeretete milyennek akarná a zsidót. Nyomorultnak, hogy könyörülhessen rajta; tudatlannak, hogy fölvilágosithassa; hontalannak, hogy kieszközöljön 24 órai tartózkodást akár Kalocsán is.

Mert Mócsy bácsi jó ember, Mócsy bácsiból csupán csak a szeretet szól.

III. FEJEZET.

A római szempont.

Kalocsának ezidőszerinti orsz. képviselője marc. 16-ki beszédében, (mert ezzel nyitotta meg ő a második félszázadot 1848 márczius 15-ike után) nemcsak a szeretetnek áldozott, de a magyart is szerette. Honfiai lelke, mely a nemes hazafiságnál nagyobbat, dicsőbbet csak egyet ösmer: Róma érdekét, elborult annak a látására, hogy a magyar intelligencia mind jobban elszaporodik, hogy ezt öregbíti a sok tanuló zsidó fiu is, kik magyarok vérök minden cseppjével, minden gondolatukkal és minden érzésükkel, mint azt Mócsy bácsi az »Egyenlőség«-ből fölolvasta. Ország, melyben terjed a tudás, a műveltség és a fölvilágosodottság, nem lehet boldog. Ime, hova jutottunk máris. Oda, hogy Mócsy bácsi a magyar képviselőházban az iskolázottság általános terjedése ellen nem mer sorompóba lépni, csak megkerüléssel teheti és csak úgy, hogy a zsidókat állítja oda, mint a veszedelmes kór terjesztőit. Halld meg, Magyarország: a zsidó ifjak nagyban szaporítják a tanult emberek számát ebben az országban! A zsidók nagyban iskoláztatják gyermekeiket; hallod magyarom, a zsidók!

A zsidók, kiket csak járgonosan, kaftánban és páeszszel szeretnek Mócsyék, merik szaporítani a magyar műveltséget, terjeszteni magyar szellemet, magyar hazaszeretetet! Merik erősíteni a magyarságot és munkáságukkal mernek hozzájárulni az ország fölvirágoztatásához. Hogy ne borulna el az ilyenek látására minden néppárti honfikebel?

Hisz ha ez tovább is így megy, magyar lesz ebben az országban a zsidóságnak az a része is, amely még ma nem az, amely még ma olyan, ahogyan mi (már t. i. Mócsyék) szeretik. Micsoda örült haladás! (Haladás t. i. egyáltalán örültség a Mócsyék szemében.) Ezrével vannak nem magyar iskolák Magyarországon, de a zsidó iskolák mind magyarok; egész kis hadsereget képeznek a magyarul nem tudó, vagy egyenesen magyarelles tanítók ebben az országban, de a zsidó iskolák tanítói mindannyian tudnak magyarul, mindannyian apostolai a magyar hazaszeretettnek. Nem elsomorító tények ezek? És micsoda szellem az, mely a zsidó hitközségekben terjed! Márczius 15-én ünnepet ültek minden zsidó iskolában, mintha csak a Szentírás rendelné; de ezzel még nem elégedtek meg, hanem a legtöbbje ünnepi istentiszteletet is tartott a templomban, zsoltárekléssel, magyar hitszónoklattal. És még azt sem lehet erre mondani, hogy a kormány parancsára tették.

Hát nem kész veszedelem e ez és nem hazafias tett-e, ennek a nagy magyarosodásnak utját állani?

A zsidók adói tetemes részét képezik az államkasszák tartalmának, a hadseregben 42.000 zsidó katona szolgál, a zsidó szorgalom és vállalkozó képesség segített iparszerveket teremteni, mivel előbbre vitték az ország hitelét és sokban hozzájárultak az ország és a székes-főváros bámulatra méltó fejlődéséhez és a külföldön való jó hírnevéhez. Zsidó írók és tudósok becsülettel szolgálják a magyar szellemi életet, és nem egy szerzett tiszteletet a magyar névnek a külföldön is; a zsidó áldozatkészség nem tagadta meg magát soha, valahányszor akár hazafias, akár közhasznú, akár kulturális, akár emberbaráti célok elérése végett appelláltak reá; hozzájárulnak most már mindezekhez olyan spontán nyilatkozatai az őszinte, odaadó hazaszeretettnek, a minőket márczius 15-ikén is tapasztaltunk és a minőket tapasztaltunk minden kínálkozó alkalommal. Ha ez tovább is így megy, gyökeret ver ebben az országban a tudat, hogy egygyé vált a magyarral a zsidó; nem ösmer csupán csak magyar érdeket a zsidó; már pedig, ha ez gyökeret vert, akkor, — minek a néppárt? Hát engedheti ezt az olyan igaz ember, az olyan nemes emberbarát, a béke és egyetértés olyan nagy hive és különösen olyan kiváló magyar pátriota, mint a minő jó Mócsy bácsi? Föl is emelte hazaszeretettől, igazságszeretettől, békeszeretettől, meg sok másféle összetett és egyszerű szeretettől és különösen keresztényi szeretettől többszörösen áthatott, intő szavát, hogy Ausztria lelkesítő példájához képest, fölébressze itt is az antiszemitizmust, mely embertelen ugyan, nemzetrontó ugyan, de szolgálja

a néppárt, szolgálja Róma érdekeit, ami pedig a fő, amint ezt jól tudja Mócsy bácsi, ki tanítókat is tanít Kalocsán.

IV. FEJEZET.

Egynémely igazságok.

Kedves Mócsy bácsi! Hisz maga igaz ember, hát nem fáj a lelke, mikor azt mesélte a képviselő háznak, hogy a zsidó csupa urnak neveli gyermekét, holott ott volt a kezében az »Egyenlőség« melyből fölolvastott és melyben a miniszteri jelentés alapján kimutattam azt is, hogy a lefolyt tanévben 6961 zsidó fiú járt az iparos tanonc-iskolába, ami azt jelenti, hogy 6961 zsidó inas van az országban, (több mint görög-katholikus, több mint görög keleti, több, mint evangélikus és több, mint unitárius) kik különféle mesterségeket tanulnak? Miért nem tett erről említést két órai beszédben? Miért nem, jó Mócsy bácsi? Igaz lelkét csak nem vezette tán holmi czélzatosság, vagy plane a félrevezetés rut szándéka?

És akkor is, ó igazmondó férfit, midőn azt adta elő, hogy a zsidók mind jómóduak, nem gondolt-e szercesen-utcai kirándulásaira, a Dobler-féle bazarrra, az ujjásártérre, a hová ki-kijárt tanulmányozni a zsidókat, mert hisz azt mondja, régóta tanulmányozza zsidókérdést? Hát nem látott nyomort zsidóknál, olyat minőt máshol nem is láthatni? Ha azt mondja, hogy nem, jöjjön velem, kalauzolni fogom.

A pesti hitközség központi épületében (Sip-utca 12. sz.) két hét óta kenyeret osztanak és fognak még osztani egész április 5-kéig. Ó, nézze meg azt a tolongást 8 órán át minden nap. Nézze meg a százalmas, kiaszott, rongyjaikban is szegénykező alakokat. Ott kell ácsorogniok, szegényeknek, félnapokig, míg rájuk kerül a sor, mert sokan vannak ám: 3000 család. Hallja, jó Mócsy bácsi, 3000 család, azaz 15.000 lélek megy kenyeret kérni a községtől. Ugy-e erről még nem is hallott? Hja! a zsidó szegények nem szeretnek terhére esni más felekezetűeknek, mert nem mindenki olyan nemes gondolkodású ám, mint jó Mócsy bácsi, ki úgy szereti a zsidót, ha koldus.

Hát azt hallotta-e már valaha, Mócsy bácsi, hogy felekezetnek, osztálynak, csoportnak, vagy akármilyen nevezetű sokaságnak írni és olvasni tudó ember azt lobbantsa a szemére, hogy a gyermekeket iskoláztatja? Ezt az ember csak mint zsidó érheti el, kinek meg van az a reparalhatatlan hibája, hogy minoritásban van, minél fogva hiba számba mennek erényei is. Nem úgy van-e Mócsy bácsi? Azonban, így gondolkodtam egy darabig, mégis tévedhetek. Végtére is különbözők a gusztyusak. Lehet, hogy Mócsy bácsinak, ki tanítókat tanít Kalocsán, az az ideálja, ha az emberek nem küldik gyermekeiket iskolába? De, miért nem dicsérte akkor a mármárosi zsidókat, kik, mint a Mócsy fölolvasta multheti »Egyenlőség«-ben szintén ki volt mutatva, 10.456 tanköteles gyermek közül 7.355-öt nem küldtek iskolába? Hisz ez az iskola kerülés valóságos Eldorádója.

Hogy a fölvilágosodott zsidóság a gyermekeket nagyban iskoláztatja, az olyan dolog, Mócsy bácsi, mi utánzásra méltó és ami utánzásra is talál, amint tapasztalhatja is, hogy az iskoláztató zsidókkal együtt nagyban emelkedik az iskoláztató nem zsidóknak a száma. De hiszen ez az, a miért Mócsy bácsi olyan nagyon haragszik. Néki, ki tanítókat tanít Kalocsán, nem kell tanult ország; a néppárt érdekével a világért sem vág össze a nagy világosság.

Talán érdekelni fogja Mócsy bácsit, hogy a porosz zsidók épen 3-szor annyi gyermeket küldenek a középiskolába, mint a magyar zsidók. Csak ép a héten olvastam, hogy a porosz kultuszminiszterium legújabb kimutatása szerint 11 456 zsidó tanuló járt a poroszországi középiskolákba. Magyarországon járt 11 647, csak hogy nálunk épen háromszor annyi a zsidó, mint a porosz tartományokban.

Igaz, hogy ez utóbbi szintén egyike Mócsy bácsi nagy fájdalmainak, de kérdem, olyan irigylendő tán Spanyolország sorsa, mely Európa koronája volt, de a mely Európa koldusává vált, mióta a zsidókat kiüzte? Olyan kecségető e a zsidómentes, de sokpapi Tyrol állapota, melyet kiszivattyuzott, tönkre tett a leglelketlenebb — uzsora, és nem követetendő-e inkább Hollandia példája, melynek csodás felvirágoztatásában olyan nagy része van a századok óta emancipált és társadalmilag is recipiált zsidóságnak?

De minek is mondom el ezeket Mócsy bácsinak? Hisz ezek igazságok és legfőbb emberi és magyar szempontból megszivlelendők, de sem a néppárt érdekeinek meg nem felelnek, sem antiszemitizmust nem lehet velök csinálni: minek akkor ezek a dolgok Mócsy bácsinak, ki tanítókat tanít Kalocsán?

Szabolcsi Miksa.

Jókai és a fiatalság.

A 48-iki márcziusi fiatalság utolsó élő tagja, Jókai Mór, szólott az 1898-iki márcziusi fiatalsághoz. A mult a jövőhöz, a nagyság az időhöz beszélt ez alkalommal. Vajjon megfogja-e hallgatni Jókai tanácsait ez a fiatalság, a mely a mult ideáljairól már-már lemondott és jövőjét olyan áramlatokhoz kívánja szabni, melyek valaha régen Kossuthot börtönbe, Lovassyt az örültek házába juttatták. És ezek ellen a mi reakcionárius napjaink ellen szintén fog-e jönni egy várva-várt új márczius s kik lesznek, annak hősei?

Ha társadalmi állapotainkon végig tekintünk, alig-alig merünk a mostaniaknál jobbat remélni. Az *állapotnak* az a természete, hogy csak romlani tud. Mi még messze vagyunk a legrosszabbtól.

Csodálatos, hogy Jókai Mór ily körülmények között lelkesedik, bizik és lelkesíteni akar. A legfenköltebb gondolkozás idejébe illenek a diákkongresszuson mondott gyönyörű beszéde, mely tele van ifjú tüzzel, egyenességgel, szabadságszeretettel. Mit jelent ez a lelkesedés?

Ha Jókai fölmelegszik a régi ideálok tüzenél, emlékezetén, az több mint egyéni hangulat. Az valami közérdekű, terjedezésben levő áramlatnak első hullámcsapásai. Magyarországon manap, legalább én úgy érzem, Jókai Mór a szellemi központ; a telefon hirmondás centruma. Valóságos eszme- és érzésközvetítő intézet a Jókai agya, hol minden szellő megfordul, nyomot hagy, minden lappangva kalandozó vágy talál consonans idegszállat s minden gondolat és érzés szavakat. Nevezhetném Eol-hárjának is, szélkürtnek is, de hasonlataim egyáltalán nem lennének Jókaihoz méltók és hasonlók. Zseniálítás, szépség és más ily ritka emberi tulajdonság sok képet és gondolatot ébreszt az emberben, sok összehasonlításra elcsábítja; de a hasonlatkák apró kavicsok a piramid mellett, azt mutatják csupán, hogy a tisztelt piramidális férfiú mennyivel nagyobb minden hasonlójánál.

Szóval, e honi beszélő piramisunk, kötelességtudó Mórunk, eszmezongoránk, mindenünk és még azonfölül Jókaink: akarva és akaratlan, sejtve és tudva egyaránt igazat szokott mondani. Kénytelen vele, mint a hőmérő, hogy mindig a pozitív igazat mutassa.

Örvendetes jel tehát az ő lelkesedése mi nekünk, a kik a nyegyvennyolczas eszmék halványodását oly szorongva nézzük, mintha az éltető napot látnók ki-aludni. Jókai remél: remélhetünk! Ez az ifjuság se lesz talán rosszabb, mint a 48-adiki volt 45-ben. És mindent megbocsáthatunk ezeknek is egy szebb jövő reményében. Éljen a magyar ifjuság, Jókai lelkének fiai!

Teljes lehetetlenség, hogy Magyarország fiatalsága, mely a millennium lélekemelő ünnepeiben részt vett, mely Petőfi, Arany és Jókai olvasásából tanulta meg a hazát szeretni, jobb ne legyen, magyarabb ne legyen, szabadabb gondolkozásu ne legyen, mint azok voltak, kiket Petőfi és Kossuth lángelméje tudott csak fölírni ötven-hatvan évvel ezelőtt.

Ahhoz a fiatalsághoz, mely a forradalmat végig harcolta, kevéssel előbb Petőfi még nagyon keserű, apostoli haragu verset intézett 1847. tavaszán.

— Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?
Avagy virág vagy te, hazám ifjusága?
Jaj az olyan kertnek,
Jaj még annak is, mert megverte az isten,
Ahol, mint ti vagytok, magyar ifjak, ilyen
Virágok teremnek.

És ugyanezekhez egy év mulva, a márczius tizenötödikén történtek hatása alatt így tudott írni:

— Ott áll majd a krónikákban
Neved, pesti ifjuság:
A hon a halálórában
Benned lelte orvosát.

Egy esztendő elég volt arra, hogy a közönyös, korhelykedő ifjuság megváltozzék s történelmi szerepet vivjon ki magának.

A mai magyar ifjuság honszeretőbb, műveltebb, magyarabb, mint az ötven év előtti volt. Számuk megtízszereződött, tanultságuk megszázsorozódott.

Egy sarkalatos és gyászos különbség azonban van a múlt és a jelen között. A mai fiatalok antisemiták.

Nem ők ennek az okai, mert ők csak a divatnak hódolnak. Importált kalapok s behozott eszmék mindenkor voltak e hazában. Cilinder-kalapot beverni, bugyogót nem húzni ma már nem hazafiság. Az idegen eszmék meghonosítása ellen se lehet éppen nagy okunk lázongani, ha azok tudományosságunknak javára válnak, műveltségünket tartalmaztják, életmódunk kényelmét öregbitik.

De mire jó minékünk az antisemitizmus? mely szintén behozott czikk.

A külföldről behozott eszmék között legutolsó helyen áll az antiszemizmus. Könnyű bebizonyítani, csak végig kell gondolnunk röptében azon: mit is kaptunk mi ötven év alatt idegenből.

Lássuk csak! Képzőművészetünk külföldi iskolákon nőtt nagyra. Iparunk külföldi erőkön tanul izlést és czélszerűséget. Tudományunk jog és történelem kivételével nemzetközi. S ez nem is lehet másképen. Mert a természettudományok igazságai minden földrészen ugyanazok maradnak; a filozófia pedig nem nálunk kezdődött gondolkozni, hanem a görögöknél, aztán a németeknél, angoloknál, francziáknál.

Nekünk csak költészetünk, történelmünk, jog- és társadalom tudományunk van nemzeti. Ezek pedig szabadelvűek voltak mindenkor. Az a Petőfi Sándor, akit az ifjuság márczius idusán ünnepel, épp oly filozemita volt, mint Eötvös József báró, vagy Kohn Sámuel rabbinus, vagy Jókai Mór. Tudniillik minden embert tehetsége s nem származása után itéltek meg. A nagy, vezérlő elmék pedig nem igén szoktak tévedni, akkorát semmi esetre sem, hogy zsidóbarátok legyenek, mikor az helytelen, téves fölfogás. Legalább az antisemiták a legenyhébb szóval élve is, számárságnak tartják, ha valaki a zsidóságnak ugyanazon jogokat követeli a társadalomban, amiket ő maga élvez. »Mit lármázik? — Ön nem zsidó, nem kénytelen vele!« mondják ilyeneknek.

De hiszen a szabadelvűségnek természetes következménye a gyakortlati életben az, hogy a zsidót is, az oláht is, a pogányt is magunkforma embernek nézzük. Nem lehet azon disputálni se.

— Szabadság, egyenlőség, testvériség! — ez volt az ötven év előtti jelszó. Sokan meghaltak ezért, csatán, bitón, börtönben.

— Szabadság, műveltség, szeretet! — ez a mai jelszó, melynek írók, tudósok, politikusok élnek. Irodalom és tudomány az igazságot keresi, melyet csak a legnagyobb szabadságban, művelt intelligencia támogatása mellett érhet el. A társadalom jótékonyág czimen ezerféle intézményt állít a szeretetnek, hogy a legszegényebb, legmegtörtebb ember is részesüljön testvéri segélyben. Ki volna oly műveletlen, oly vad, oly középkori, hogy akár ilyenek alapításából, akár ezek segédelméből a zsidókat kizárná? A szocializmus fenyegető veszedelmének kikerülésére, a háboruk megakadályozására békeegyesü-

letek alakulnak a szeretet nevében. Ezek nem kötik ki alapszabályaikban, hogy ők a zsidókat nem védik; a szocializmus nem csupán a zsidó kisebbség tulajdonjogát fenyegeti; a győztes ellenség nem csupán a zsidók életét és vagyonát rabolhatja el valamely országban.

A szeretet, már ha csak nemzetek tagjaira, hazára korlátozva is, nem válhat gyűlöletté. Se a honszeretethez, se az emberszeretethez, semmiféle szeretetbe sem fér belé az antisemitizmus. Kétszínűség vagy meggondolatlanság mondhatja csak azt, hogy: én híve vagyok az egyenlőségnek, de a zsidókat gyűlölöm; én szeretem hazámfiat, de a zsidókat nem tartom azoknak. Aki testvér, aki magyar, aki használ a hazának, azt szeretnünk kell nyíltan, titkon egyaránt. Az ifjúságot, míg az ötven év előtti ifjak nevét ajkára veszi, mind a három hazafias dogma pont egyaránt kötelezi:

A szabadság is! Az egyenlőség is! A testvériség is!

Egyik a másiktól következik. Egyik a másik nélkül el sem képzelhető.

Ha a sivár küzdelmekben elfásult apák, anyagi gondjaik közepette, el-elfeledkeznek róla s egy-egy balsikerük miatt zsidót szidnak s keresztényt pörölnek: ez még nem elég ok arra, hogy a fiatalság az emberiség legszebb három ideálját megtagadja.

Ha a szocialista milliók, tudatlanságukban és kétségbeesésükben, elnyomatásukban és inségükben haza, tulajdon, nemzetiség és minden ellen törekednek, ami őket a multa emlékezteti: ez a diákságnak ne csupán a zsidók vagyonát juttassa eszébe, hanem a keresztényekét is! Szóval, tettel, segélylyel igyekezzenek azon, hogy a szegény gyári és mezői munkás ne váljék forradalmárra a nyomoruságtól, hanem munkája és hönfivolta révén kenyérhez juthasson, segélyben részesüljön.

A szeretet azt mondja: Segítetek!

A fanatizmus azt mondja csak: Gyűlöljétek!

Ugy bizony, Jókai lelkének fiai, »keresztény« magyar ifjak!

Zempléni Árpád.

A lelke fiai.

Jókai lelkéé . . . ő maga mondta s nekik maguknak mondotta, az ifjaknak, a kik összegyülekeztek az egész országból megünnepelni a márcziusi eszméket. A lelke fiai . . . érzés az ő érzületéből, szellem az ő szellemvilágából. Ha van leszármazásra való büszkeség, az ő szívéket töltheti el az méllón, mert dicsőséges az ő ősök, a kinek a lelke átszármazott reájuk. A nagy magyar ifjúság ez az ő és mai ifjúságunkat igaz utódjául ismerte el Jókai Mór. Odaölelte a keblére és megáldotta, a miért ugyanolyan a lelkesedése és ugyanaz ma az eszménye, mint neki és nekik volt, a tizeknek, a kik vezettek és az ezreknek, a kik követték őket. A lelke fiai . . . mint a hogy a csillag ragyogása a napfényesség fia, fiai ők az ő nagy lelkének. És jó, hogy a nap odaadja világosságát a csillagoknak, mert éjszakák is vannak, a mikor sötétség borul a világra. És kiragyog a csillagos égbolt és

fehér fényt ont a hold. A kik éjszaka évadján vándoruton vannak, igazodjanak a reflektált napfény után. A lelke fiai . . . Csak csillagok vagytok, de a nap tüztől kaptátok ragyogástokat. Csak csillagok vagytok, de esteledik és úgy lehet, hogy világítanotok kell majd az éjszakában. Milyen nagy volna a sötétség, ha csillag se ragyogna, micsoda rettenetes volna a tévelygés a fekete sötétségben. A lelke fiai . . . Csak csillagok vagytok, de nektek világítanotok kell.

Hát igazán szent az a szózat, a mely a szabadságot, testvériséget, egyenlőséget hirdeti; hiszen Jókai annak mondta a fiatalok sokadalmán és mámoros lelkesedéssel fogadták a szavait. Volt ugyan valamikor köztársaság nagyherceggel az élén és lehet demokrácia gyűlölséggel a szívében. De amaz az operette világából való, ez pedig csak a frázisvilágnak lehet csudaszülötte. Hanem a magyar ifjúság csak a szavait válogatja néha ebből a világból, az érzéseit nem. Az érzései úgy fakadtak, mint a mesebeli tűzpaták. Csak egyes mondásai zugnak úgy, mint a megdagadt vizáradás, de érzülete a tüzfolyónak hulláma. Hanem a tüzfolyam párai a füst. A füst, a melytől egyiknek is, másiknak is eláll a lélegzete; a füst, a melytől nem láthatni. Hát nem a köhögők és prüszkölők és nem a vakok és a könybe lábadtak a magyar ifjúság. Ott állott kipirult arczeval, kigyult tekintettel a nagy ő körül, a ki eljött, hogy az élére álljon, mikor még egyszer meg kell esküdni, hogy rabok többé nem leszünk. Az a lelkesedés volt a magyar ifjúság helyjelzője, a melylyel a szabadság, testvériség, egyenlőség hirdetését üdvözölte. Mint a hogy a nagy gyülekezésekben írásos táblákkal jelzik az egyes csoportokat, az élet-sokadalomban ez a lelkesedés volt a magyar ifjúság helyjelzője, Ime itt vagyok, a hol a nagy emberiesség eszméit vallják, a hol a nagy magyar renaissance eszményeihez hívek maradtak . . . itt vagyok, én vagyok a magyar ifjúság! Igenis te vagy, így mondotta a mester is, a ki megszületni látta azokat az ideálokat és megszületni látta a lelket, s a ki fiainak vallja mind a kettőt.

A mikor egy ember kiabál és ezer ember hallgat, akkor az az egy ember nagyobb lármát csap, mint az az ezer ember. És mikor a pillanat gyűlölséges, de a hosszú idők a szeretetnek idői, akkor a pillanat lármája milyen hangos a deczenniumok csöndjével szemben! Hát most megszólaltak a nagy idők és letorkolták az izgága pillanatot. Hát most lanuságot tett a magyar néplelkület a maga csorbítatlan voltáról! Micsoda elpusztuló rikoltássá lett a gyűlölség jajgató, bujtogató harsogása, mikor nekizudult a tenger, a nagy eszmékért lelkesülők éljenzése. Mikor a mester lelkének fiai kerültek fölül és becsukták pirunkodva az elfogultságok szobáját. Ki a szabadba rohantak a dohos szobalevegőből. A szabadba, a hová a história szellője elhozta a multakból azt az igézetes, hübéjos, izgató levegőt. Ugy-e, hogy az ozon a te igaz levegőd, magyar ifjúság, és nem a szobasarok dohos göze? Ugy-e, hogy a pillanat csakis a játékos vagy a tévedésed, de a

nagy idők lelke a te lelked igaz forrása. A Jókai lelke fiai vagytok, magyar ifjak, és Petőfi üdvözlője is köszöntött benneteket. Nekem nem a gyűlölséges pillanatok locsogása jelzi a helyzeteket, hanem a hosszú idők és a nagy idők tanúságai.

Petőfi üdvözlője is köszöntött benneteket. Jókai mondotta el nektek az ő nevében, a kinek hamvaiból egy-egy porszemét minden magyar embernek elvitt a szebeni sikot járt szél. Egy-egy porszemét a testéből. És egy-egy érzést a lelkéből minden magyarnak elvitt a nagy idők viharja; ugy-e, hogy nektek is jutott belőlük, nektek, a kik a Jókai lelkének fiai vagytok? Kipirult arczczal, kigyult tekintettel, lelkesedő éljenzéssel, hogy járulhattatok volna másképp az ércszobor elé, a mely most is a nagy esküformulát ismétli, hogy esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk? Az a dohos szobasarak is börtön, a melyben az elfogultságok őriznek benneteket. Ne térjetelek márczius idusa után megint vissza beléje, hiszen esküt tettetek rá, hogy nem lesztek többé rabok.

Gerő Ödön.

Magyarázatul.

E becses lapok előző számában »A márcziusi ifjak utódai« czimen cikk jelent meg dr. Soltész Adolf ur tollából. A tisztelt szerző abból az alkalomból, hogy az Egyetemi lapok szerkesztője a lap élén »Sumus, qui fuimus« fölíratu bevezető cikket közöl, elmélkedik az ifjuság viselt dolgain s fájdalommal látja, hogy a szabadság ötvenéves fordulóján többségben van a napjainkban megalakult Magyar antisemita párt az egyetemen.

Igy a jeles cikkíró! Engedtessék meg nekem, hogy, mint teljesen *elfogulatlan* szemlélője az ifjuság ügyeinek, a fönnbbiekre fölvilágosítással szolgáljak. Teszem ezt annál is inkább, miután az egyetemen jelenleg *létező pártoknak tagja nem vagyok* és objektivitásomat mindenben megőrizhetem.

Az idej tanév elején az egyetemen megindult alkotmányos küzdelemben két párt szerepelt, az egyik Ortmann Albert személye körül csoportosult, a másik határozott programmal lépett az ifjuság elé s rámutatva tartalmas röpiratában az eddigi rendszer hiányára, ujitani akart az ifjusági élet minden terén s a tetszetős Reform jelszó körül csoportosult. A választási campagne megindult, az utóbbi párt kisebbségben maradt, az Ortmann párt jutott diadalra. A választások után is folyt a küzdelem, az életképes Reformpárt minden téren fölvetta a harcot az uralomrajutott párttal, nehéz vádakkal illette őket, választási adatokat gyűjtött, melyek visszaéléseket tüntettek föl a szeptemberi küzdelemben, e visszaéléseket memorandumba foglalták, a rektornak átnyújtották, ki békebírótságot küldött ki. A béke hosszas, kölesönös vitalkozás után megtörtént — a pártok versenye megszűnt, az időközben jogvégezett elnök leköszönt, ujonnan elnököt választottak, a tisztségeket méltányosan megosztotta a két párt egymás közt, létesült a Treuga Dei, a rég óhajtott fehér zászló lengett az egyetemi kör épületén.

Ezek a rideg, egyszerű tények!

A Reformpárt győzelmét nem használta ki önczéljának, megunt a pártusát, békejobbot nyújtott ellenfelének. Nagy nap félszázados évfordulóját látták közeledni

s belátták, hogy csak akkor ünnepelhetik meg e napot méltóan, ha kisdéd kérdésekben félreteszik az ellentéteket, ha egységes magyar ifjuságot talál a nagy nemzeti ünnep, mely fiatalság egyesül abban a gondolatban, mit emberi nyelven úgy hívunk — szabadság!

Előkészületek történtek, a központ összeköttetésbe lépett a vidék ifjuságával, mindent elkövettek, hogy az új Magyarország ötvenedik születésnapja minél fényesebben sikerüljön.

S ekkor az örömkehelybe ürömcsőpp vegyült! A szabadságünnep előestéjén megalakult a Magyar antisemita párt február 6. napján. Az Ortmann-párt dissidensei keresztelték el eddigi pártjukat e hangzatos czimmal. Hogyan került e névhez, erre a párt adja meg a feleletet, »az Ortmann-párt eddig is antisemita elveket vallott s mikor az év elején az egyetemi ifjuság és az Egyetemi kör ügyeinek vezetését kezébe vette, programjába az antisemitizmust is bevette.« — Ez az intermezzo játszódott le mult hónap elején.

S ekkor jelent meg a sokat említett cikk, mely tán sohasem íródott volna meg, ha t. szerzőjének meg nem tetszik az angol lord-család jeligeje... Sumus, qui fuimus-t... Elolvastam a kérdéses cikket, nem okosodtam ki belőle, Soltész dr. urnak is keze ügyébe akadt a diákság organuma, ő is elolvasta a cikket s megírta cikkét e becses lapokba, de ő nem ismerve mélyebben pártviszonyokat, nagyobb jelentőséget tulajdonított a kérdéses cikknek, mint az, ki a viszonyokban otthonos.

A *m. antisemiták pártja*, hála a magyarok istenének, még *nem szerepelt az ifjusági életben*, legalább én erről ez ideig nem tudok semmit, csak annyit tudok róla, hogy megalakult, s mint ilyen létezik, — ugyan ez is elég szomorú jelenség.

Az ifjusági-életben is lehetnek szórványosan felekezeti tekintetben elfogultak, tisztelet, ha meggyőződésből teszik, hisz az ifjusági élet előcsarnoka a politikainak, ott megvannak a Mócsy Antalok, miért ne legyenek az ifjuságban?!

Én ismerem a magyar ifjuságot, a napokban lefolyt diákkongresszusok még jobban megismertettek velem, s megtanultam őt tisztelni, szeretni; mily hangosan tiltakozott e fiatalság, midőn felekezeti szempontokat kezdtek pengetni s nem tekinthetjük-e vívmánynak, egy lovagiasan gondolkozó apáik szívét s eszméit öröklő ifjuság egyenlőségszeretete megnyilatkozásának, midőn az ötvenéves ünnepen az ifjuság vezérszónoka, a leghistoriaibb helyen a zsidó Wolfner Pál, ki tehát nem antisemita.

Ez az egy példa mutatja, hogy a mai fiatalság nyomon halad apái traditioiban. Nem tekintem Wolfner Pálban egyedül a zsidót, méltányolom benne többi tehetségeit is, de elvégre mégis, ha antisemitizmus vinné a főszerepet a mi kis parlamentünkben, nem szólhatna *Márczius Idusának ötvenéves fordulópontján azon a helyen, hol Petőfi, Vasvári, Jrinyi szóltak a márcziusi fiatalsághoz, egyetemi polgár, kinek zsidó a vallása.*

Aztán, a mint lefolyt ifjusági ünnepeinken láttam az ifjuság tömött, lelkesült sorait a szabadság fordulóján, lehetetlennek tűnik nekem, hogy olyan is résztvegyen ez ünnepeinken, kit hitfelekezeti elfogultság vezet. Hisz ott volt a híres 12 pont között negyediknek, — *kivánunk törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben!* A ki *evvel ellentétbe helyezkedik, az megtagadja a Márcziusi napok szellemét, az nem ünnepelhet Márczius Idusán. Hisz az egyetemen nem lehetnek egyetemi keresztény s nem keresztények*, hanem igenis vannak egyetemi polgárok, kik az

idealizmus, szabadság, egyenlőség magasztos eszméi iránt kell, hogy testvéri rajongásban legyenek.

Végezek. Látok egy örökszép jelenetet; márczius 13-án történt a városi diákünnepélyen. A márcziusi idők élő apostola intézte hozzánk bübajos szavát. . . »Ugyanazt a dicső fiatalos látom magam előtt most, a ki ötvenév előtt engem és kortársaimat, az akkori írókat, körülvelt. . . S ugyanazt a szent szótat hallom ezerszeresen visszhangzani ajkaitokról most, amit elődeitekől hallottam égnék és földnek hirdettetni: Szabadság, Egyenlőség, Testvériség! . . . E hármasságban van Magyarország lételének alapja, a magyar nemzet, hatalmának joga kifejezve. Ezek a vezéreszmék tesznek egy nemzetet hadban erőssé, békében boldoggá. *S a ki e három eszme közül egyet eldob magától, a másik kettőt is elveszíti.* Ezt a három varázsigét őrzi a mi alkotmányunk frigidládája. . . .«

S a márcziusi ifjuság tombolt, hogy a nagy mester alig tudta folytatni szövegét.

Én láttam a lelkesedést, mely kiült az ifjuság arczára.

S hitemben erősödtem. Ez az ifjuság nem lehet antisemita!

Perl Imre,
joghallgató.

H i r e k.

— A jövő kongresszus kérdése képezi majd leginkább a f. hó 21-ikén Budapesten gyűlésező községkerületi elnökök tanácskozása tárgyát. Szőnyegre kerül ezenkívül a papi segély kérdése, mely az érdekelt feleket már eddig is annyit foglalkoztatta. Ugyancsak f. hó 21-ikén gyűlést tart az Izr. magyar közalap bizottsága, melyen a kerületi elnökök, kik többnyire tagjai, szintén részt fognak venni.

— **Izraelita ösztöndíjak.** Az országos izraelita ösztöndíjgyűlés választmánya a folyó 1897/8 tanévre kihirdetett ösztöndíjakat (összesen 4700 frtot) a következő pályázóknak adományozta:

1. a Báró Eötvös József-féle 200 frtos ösztöndíjat két egyenlő részben: *Kármán Gyula* és *Schwarz Lajos* joghallgatóknak.

2. a dr. Pollák Henrik-féle 200 frtos ösztöndíjat *Spitzer Béla* orvostanhallgatónak.

3. a dr. Pollák Henrik-féle 100 frtos ösztöndíjat *Schönberger Gyula* orvostanhallgatónak.

4. a Wahrmann Mór-féle két 120—120 frtos ösztöndíjat négy egyenlő részben: *Morgenstern Jenő*, *Klein Artur*, *Roth Aladár* és *Gyulai Mihály* műegyetemi hallgatóknak.

5. a Sváb Károly-féle 120 frtos ösztöndíjat két egyenlő részben: *Halász József* és *Gút Árpád* műegyetemi hallgatóknak.

6. a Pollák Jakab-féle két 100—100 frtos ösztöndíjat: *Lengyel Aurél* és *Mahler Jenő* joghallgatóknak.

7. a Sváb Sándor és Lujza-féle két 100—100 frtos ösztöndíjat: *Czobor Ernő* és *Kuttner Jenő* joghallgatóknak.

8. a báró Popper Lipót-féle 100 frtos ösztöndíjat *Landesmann Dávid* orvostanhallgatónak.

9. a dr. Oesterreicher Ede-féle 100 frtos ösztöndíjat *Pap Dezső* orvostanhallgatónak.

10. a Fochs M. L. és Fochs Johanna-féle 100—100 frtos ösztöndíjakat *Plesch János* orvostanhallgatónak és *Weiszkopf Arthur* rabbiképző intézeti hallgatóknak.

11. a Schreiber Mór és Ernesztina-féle 100 frtos ösztöndíjat *Szántó Ignác* (Győr) bölcsészethallgatónak.

12. a Sternthal Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjat *Endrei Gerzson* bölcsészethallgatónak.

13. a Neumann Julia és Miksa-féle 100 frtos ösztöndíjat *Bedő Mór* joghallgatónak.

14. a Sváb Lőrincz-féle 100 frtos ösztöndíjat *Szántó Armin* bölcsészethallgatónak.

15. a Schwarz Ábrahám és neje-féle 100 frtos ösztöndíjat *Grosz Ede* bölcsészethallgatónak.

16. a Kohn Sámuel és Jozefa-féle 100 frtos ösztöndíjat *Vajda Mór* joghallgatónak.

17. a dr. Rózsay József-féle 100 frtos ösztöndíjat *Kis Vilmos* orvostanhallgatónak.

18. a dr. Böhm Jakab-féle 100 frtos ösztöndíjat *Elfer Aladár* orvostanhallgatónak.

19. a Singer Vilmos-féle 100 frtos ösztöndíjat *Kohn Emil* orvostanhallgatónak.

20. a Spitzer Gerrson és Julia-féle 100 frtos ösztöndíjat *Raab Manó* orvostanhallgatónak.

21. a dr. Goldberger Adolf-féle 100 frtos ösztöndíjat *Rittersporn Miklós* orvostanhallgatónak.

22. a Wolfner Gyula-féle 100 frtos ösztöndíjat *Bernhard Miksa* joghallgatónak.

23. a dr. Hirschler Ignác-féle 100 frtos ösztöndíjat *Schwitzer Hugó* orvostanhallgatónak.

24. a Schreiber Ignác és Fanny-féle 100 frtos ösztöndíjat *Heinrich Béla* orvostanhallgatónak.

25. a Schmidl Mór és Mária-féle 100 frtos ösztöndíjat *Steiner Jenő* orvostanhallgatónak.

26. a Schwarz Sámuel-féle 100 frtos ösztöndíjat *Freund Mór* bölcsészethallgatónak.

27. a Gomperz Zsigmond-féle 100 frtos ösztöndíjat *Guttmann Miksa* bölcsészethallgatónak.

28. a Stern Ignác és Anna-féle 100 frtos ösztöndíjat *Ritter Mór* műegyetemi hallgatónak.

29. a Machlup Adolf-féle 100 frtos ösztöndíjat *Fuchs Ignác* Dezső műegyetemi hallgatónak.

30. a Brachfeld Adolf és Mária-féle 100 frtos ösztöndíjat *Borsodi Miklós* joghallgatónak.

31. a Bloch Mózes-féle 100 frtos ösztöndíjat *Hirschler Ignác* rabbiképző-intézeti hallgatónak.

32. a Baumgarten A. Fülöp-féle 100 frtos ösztöndíjat *Mellinger József* műegyetemi hallgatónak.

33. kilencz 100—100 frtos egyleti ösztöndíjat: *Klauber Frigyes*, *Kohn Zsigmond*, *Engländer Lajos*, *Hacker Kálmán*, *Krausz József*, *Singer Leó* bölcsészethallgatóknak és *Goldberger Izidor*, *Friedmann Gyula* és *Blumgrund Naftali* rabbiképző intézeti hallgatóknak. Az összes folyamodók kérvényeiket *Dr. Simon József* kir. tanácsos úrnál (Budapest, V., Fürdő-utca 10.) átvehetik.

— **Zászlóbontás.** A néppárt a héten, éppen márczius 15-ike után következő napon, először a reakciót, azután, mint annak ösmert ősi kísérőjét, az antisemitizmust is bejelentette. Szemforgatással és szégyenkező megvitatják ugyan a páterek, hogy ők csak a kereszténységet védik, de a múlt századokból nagyon jól ösmerjük az ilyen keresztény-»védelmet«. Mikor az volt a jelszó, hogy *lutheráni* comburatur, akkor is csak a kereszténységet »védték«. No, de ez más fejezet, nem egy hirbe való. Itt csak annak konstatálására akarunk szorítkozni, hogy az antisemita lobogó kigöngyölgetése után — amint az kötelesség is volt — a zsidó hitű képviselők is jelezték a magyar zsidóság álláspontját. *Mócsy* páter felszólalása után — mert ez volt a zászlóbontó — *Rosenberg Gyula* dr., orsz. képviselő azon melegebben megfelelt, bátran, önérzetesen és avval a higgadt okossággal, melylyel a fölkényszerített küzdelemben helyt

kell állani. Igazságot mondott, tehát a leghelyesebb hangot ütötte meg, midőn azt állította, hogy »nem a zsidó, de a tetőtől talpig magyar ember minden jobb érzése lázad föl benne, amikor azt látja, hogy mikor itt-ott nyíltan törnek ellenünk a hazában benn levő ellenségeink, akkor egy párt a magyarságból erővel ki akarja közösíteni s odaállítja a magyarral szembe, mint ellentétet, a zsidót.« — *Neumann Armin dr.*, kinek az orsz. izr. kézmű és földművelési egyesületnél viselt elnöki tisztségére és ebből való kötelmeire Mócsy szintén hivatkozott s a zsidó kisbéreseket kérte tőle számon, f. hó 18-án szólalt föl a képviselőházban, de ő sem avval a vehemenciával vágott vissza, a melynek alkalmazása sokat ártott az osztrák zsidóknak. Fövilágosítást nyújtott arról a hecses munkásságról, melyet az aposztrofált egyesület több mint félszázad óta folytat, hogy nehéz munkával foglalkozó iparosokat szolgáltasson a hazának s egyuttal bejelentette, ami már régen közismeretű, hogy a zsidó földművesképzés érdekében most actió folyik, a mely a közel jövőben testet ölt. Válaszul Mócsyval szemben csak azt a tényt konstataálta, hogy a magyar zsidóság hazafiság dolgában nem szorult arra, hogy Mócsy-tól oktatást fogadjon el. — Az igazságnak tartozunk avval, hogy megirjuk, miképpen, ugyancsak a f. hó 18-iki képviselőházi ülésen, *Darányi* miniszter utalt a Mócsy »antiszemita gyűlölködő beszédének« káros hatására, a mi ellen a néppárt egy pár korifeusa tiltakozott.

— **A nagykanizsai hitközség** vasárnap, folyó hó 13-ikán tartotta meg az évi közgyűlését, még pedig igen nagy érdeklődés mellett. *Gelsei Gutmann Vilmos* elnök d. u. 3 óraker nyitotta meg az ülést, melyen legelőbb is a most gyengélkedő *Barta Lajos* hitközségi titkár készítette évi jelentést mutatták be, amelynek jelentékeny része a hitközség tanintézetének ügyével foglalkozik. *Kellert Lajos* polg. iskolai tanárt 30 éves működésének betöltése alkalmából ünnepelték. *Vidor Salamont* a felső keresk. iskolából a pécsi állami reálhoz neveztek ki és helyébe *Balla Alajos* polg. iskolai tanárjelöltet és *Vörös Cziril* főgymn. tanárt nyerték meg. Az elemi iskolához *Hirschfeld Rezső* személyében új tanítót alkalmaztak. A 7715 frt 74 krnyi iskolai alaphoz az év folyamán 1018 frt 50 krt adakoztak s így ennek állaga 8734 frt 24 kr. A hitközség elemi, polgári és felső keresk. iskoláiba a lefolyt évben 537-en jártak, akik közül 220 egész, 52 fél, 26 negyedrészt tandíjat fizetett, míg a tanulóknak közel fele 239 tandíjmentességet élvezett. Hitoktatásban 384 tanuló részesült. A hitközségi alapítványok száma a lefolyt évben nyolccsal szaporodott. Segélyezésekre 8179 frt 50 krt utalványoztak, míg 407 tanulóknak 8456 frt tandíjat engedtek el. Az évi bevétel és kiadás 1897-ben 44,537 frt 36 kr. s a folyó évre a czimen 50,476 frt 11 krt irányoztatott elő. Az ülés további folyamán *Rothschild Jakab dr.*, iskolaszéki alelnök, tekintettel arra, hogy a hitközségre az iskolák fentartása olyan tetemes terheket ró, melyek következtében a kultuszadót már ismételtelen emelni kellett, azt indítványozta, hogy a hitközség szüntesse meg négy osztályú polgári iskoláját. *Friedl Ödön dr.* és *Grünhut Henrik* a javaslat ellen szólottak. *Rapoch Gyula dr.* a javaslat mellett és *Schwarzenberg Zsigmond* ellene. A vita hevessé vált, de végre mégis, szavazás után 78 szóval 46 ellen, a polgári iskola fentartása mellett nyilatkoztak. Ennek megtörténte után elnök az ülést berekesztette. Másnap hétfőn az előjáróságot választották meg, amelynek eredménye a következő: Előjárósági tagok: *Berger Adolf*, *Blau Simon dr.*, *Ebenspanger Leo*, *Engländer Ottó*, *Löwy Adolf*, *Milhofer Ödön*, *Rothschild Jakab dr.*, *Schwarz Adolf dr.*,

Weiser József, *Weiss Tivadar*. Számvizsgáló bizottsági tagok: *Heltai József*, *Reichenfeld Sándor*, *Strem Tivadar*, *Sattler József*, *Reimitz József*. Kerületi képviselők: *Hirschel Ede*, *Gelsei Gutman Vilmos*, *Neumann Ede dr.*, *Rapoch Gyula*, *Rothschild Samu*.

— **A saktolásról.** A triesti *Corriere Israelitico* Mantegazzanak, az ösmert higienikusnak, egy véleményét közli a saktolásról. A nagy tudós ebben a következő érdekes resultatumra jut: »Nem hogy eltiltani kell a zsidó vágási módszert, hanem ellenkezőleg, oda kell törekedni, hogy minden keresztényt rávegyük arra, miképen fogadják el általában a saktolást, a mint ez helyes okokból már számos keresztény vágó által is tényleg megtörtént.«

— **United Hebrew Charities**, ez a nagy new-yorki jótékony zsidó egyesület a lefolyt évben 320.000 frtot költött céljaira. A helyközvetítő irodája 12.706 ruhadarabot, 2870 pár lábbelit osztott szét az erre szorulóknak között. 4596 beteget ápoltak orvosai, a kiknek rendeleteire 28 553 orvosi rendelvényt csináltak meg. Az egyesület betegápolói 884 esetben és 287 gyermekágyas asszonynál segédkeztek. Az *United Hebrew Charitiesnek* 23 fizetett és 24 tiszteletbeli hivatalnok van.

— **A filadelfiai jótékony zsidó egyesületek** a minap közös ünnepséget rendeztek, a mely 25.000 dollárt jövedelmezett.

— **Rabbi-választás.** A makói hitközség rabbiszéke bold. *Fischer Antalnak*, *Makai Emil* édes apjának elhalálása óta üresen áll. A megürült helyre nem kevesebb, mint 33 pályázó akadt, de a legtöbb kilátása, mint a makói chevra-kadisának 150 éves jubileumáról előző számunkban közölt híreinkből is következtethetőkészott, *Kecskeméti Armin dr.*nak volt, aki az idén került ki a budapesti rabbi szemináriumából, mint annak egyik leg-többet ígérő növendéke. A választást a hitközség képviselőtestülete a fiókhitközségek bevonásával szerdán f. hó 16-ikán ejtette meg 23 szóval 10 ellenében. Az új pap *Kecskeméti Armin dr.* A választás eredményét nagy érdeklődéssel várták, mert a szavazásban részt vett az egész képviselőtestület.

— **Papiképző ünnepség Szolnokon.** A szolnoki izr. hitközség f. hó 14-ik napján d. u. 4 óraker iktatta tisztségébe új papját, *Heves Kornél dr.*, ki az Országos rabbiképző intézetben kitűnő sikerrel végezte tanulmányait. Csak nemrég búcsúzott el a nagyiskola nagymestereitől. Az új papot a hitközségnek színe-java várta a vasutnál. Lelkes éljenzés támadt, mihelyt leszállott a vonatról. Künn a pályaudvaron a képviselőtestület nevében *Krausz Péter*, hitk. alelnök, talpraesett beszédel üdvözölte. Azután a templomba indult a menet; mihelyt a templomba lépett megzendült a templomi énekkar »Istenhozott, istenaldott« kezdetű dala, majd a főkantor énekelte harmónium kísérete mellett a *Má-tóvu-t*. Mikor a frigszekrény előtti emelvényre lépett a fiatal pap, *Lippe Vilmos dr.* kir. törvényszéki bíró, hitk. elnök, gyönyörű, bibliai idézetekkel átszőtt beszédben üdvözölte, mely az iktató beszédek mintájának mondható. Első sorban arra inté az ifju papot, hogy vallásos és hazafias szellemben nevelje az ifju nemzedéket, az öregebbeket pedig a szentírásnak igéjével buzdítsa, hogy ne feledjék soha isten intó szózatát. Másod-sorban szívére kötötte, hogy forraszsza össze egy a templom, iskola, mint a család körében a zsidóság eszméit a magyarság eszméivel, legyen a templom iskola és a család szentélyének buzgó öre, istenihlette papja. Beszéde végeztével feléje nyújtá jobbját, azt akarván kifejezni, hogy odaadó, hűséges munkatársa lesz minden irányu működésében. Az igazi ékesszólás annyira meghatotta a zsufolásig megtelt templomnak közönségét, hogy

tetszésének szívet-lelket átjáró éljenzésben adott kifejezést. Az ováció csillapultával a fiatal pap a szószékre lépett. Meghatottságtól remegő hangon kezdte szószékfoglaló beszédét. Elsőbb magáért imádkozott, hálaéneket rebegett a gondviselőnek, hogy a tejjel mézzel folyó magyarföld Kanaánjába vezérelte, az aranykalászsál rengő rónaság kellő közepébe. Dávid 40. Zsoltárának nyomán ekkép folytatá hálaéneket:

Isten, ki örökös védtelen szegényen,
Te voltál reményem!
Hozzád fohászkoztam búban, gyötrelemben
S meghallgattál engem
Mélyre ha süllyedtem, én uram, teremtőm,
Te voltál megmentőm;
Bűnnek örvényéből hozzád esdekeltem,
S megóvtad a lelkem;
Utvesztő ösvényen, hegyvölgyes vadonban
Tétova holyongtam;
Te adtál léptemnek sziklaszilárdságot,
Legyen neved érte mindörökkön áldott,
Mindörökkön áldott.
Dicső Szent Nevedet hogy buzgón imádjam.
Az a leghőbb vágyam,
Imádságos szívem csak teérted dobban.
Te tudod legjabbban
Sóvár epedéssel szomjuhozom egyre
Égi kegyelmedre.
Most érzem igazán jóságos voltodat.
S nincs nálam holdogabb
Népemnek örömmel hirdetem ígédet,
Hogy imádjon téged,
Tanítok ifjakat, buzdítok aggokat:
Ne feledjék soha intő szózatodat,
Intő szózatodat.

A hálaének végeztével Ezsajas szabadságot és testvériséget hirdető szózatának kapcsán (61. f.) mint a félévszázados emlékünnepezt megelőző nagynapon, a magyar szabadság ötvenedik márciusának 14. napján megemlékezett a márciusi eseményekről, Izrael magyarságának vezérkatonáiról, kik a szabadságharcban küzdöttek. Beszédének második részében szóva tette azt az új templomot is, melynek építésén egyszerű napszámos gyanánt buzgólkodnak a szoinoki hitközség legelső emberei. Szellemesen magyarázata a Talmudnak a templomra vonatkozó megjegyzését: *Avróhom koróo har, Jákob koróo szóde, Jiczchak koróo bájisz* (Peszachim 88 a). Végül a frigszekrény felé fordulva, szent esküvésre emelte kezét. Hitvallomás fogadalmá könyvet fakasztott a hallgatók szemében: »Egy atyánk van mindnyájunknak, ugymond, egy isten teremtett mindnyájunkat. Ne ármánykodjék ember ember ellen, testvér testvér ellen, hogy megszentsegtelenítse elődeink szövetségét. (Mal. 2. 10) Ez lesz jeligém hitvallásom papi működésem folyamán. Hiszem és vallom: *Jvri onóchi véesz Adonáj, elohé hassomajim ani jóré* (Jóna 1,9) Hiszem és vallom: Héber vagyok, Adonáj egyetlen egy, őt tisztetem, őt imádom. De mint Adonáj fölkennt papja a templomban is hirdetem: *Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar!* Esküszöm szentéletű édesatyámnak jelenlétében, esküszöm megüdvözült édesanyámnak drága emlékére e frigszekrény előtt szentül megfogadom: Áldjon vagy verjen sorskeze, istennek ajánlom minden munkámat, hazámnak szentelem egész életemet . . . ugy segéljen engem a mindenható. *Kén jáasze Adonaj li, véché jónszif ki hammóvesz jafrid béni uvénech* (Rut 1,17) — Itt akarok élni, édes testvéreim, véletek és érettetek; itt akarok meghalni, édes testvéreim, véletek és érettetek. Ugy segéljen engem a Mindenható! A beszéd ámenje után egy szívvel lélekkel énekelték Isten aldd meg a magyart A templom színültig megtelt előkelő emberekkel, keresztény vendégek is nagyszámban voltak. Este diszvacsoza volt Krausz Péter hitközségi alelnöknél

és vidám családi bankett Lippe Vilmos dr. bíró elnök fényes termeiben; Lippe bíróné páratlan vendégszeretettel, őszinte előzékenységgel megmutatta, hogy van egy művészet, amivel az isten csupán az asszonyok kiválasztottjait áldotta meg: a gazdasszonykodás. Volt is, aki felköszöntse a kedves gazdasszonyt nem egy, nem is kettő. *Karcag Sándor* dr. három remek köszöntőt mondott. Először az új papot, aztán, *Lippe bíróné*t, végül az új pap édes atyját köszöntötte. Mindenki nagy csodálattal keltett *Karcag* dr.-nek a bibliában és a Talmudban való jártassága. *Kaiser N.* is kétszer szólalt föl, először a papra, másodszer Lippe bíró elnökre és felségére köszönté poharát. *Vámos Géza* dr. humoros tószájában az iskolaszék tagjait éltette. A jókedvű társaság együtt vidagott kivilágos kivirradtig.

— **A szegedi chevra kadisa** most adta ki évi jelentését. E szerint a lefolyt évben jótékony czelokra 4938 frt 58 krt fordítottak, 1100 frt 91 krral többet, mint az előző évben. A menedékhely szükséglete 1935 frt 82 kr. volt, míg bevétele csak 1019 frt 79 kr. Az 1897. év bevételei 20.328 frt 87 krra rúgtak, kiadásai pedig 18.148 frt 75 krra, tényleg azonban csak 10.543 frt 25 krt költöttek. A tiszta vagyon 55.457 frt 09 kr., 461 frt 71 krral több, mint az előző évben. A komaegyesület 20 gyermekágyas asszonynak nyújtott segélyt. A menedékházban, melynek alapját özv. *Milkó* Jakabné 2000 frttal gyarapította, beteget is ápoltak. *Abeles* József dr. 500 frtot hagyott a chevra javára. 1897-ben meghalt 101 egyén. 56 férfi, 28 nő, 17 koraszülött. Az egyleti tagok száma új fölvételekkel és elhalálozások folytán 455.

— **A nagykanizsai chevra-kadisa** a minap tartotta meg tisztújítását és közgyűlését. Elnökké a leköszönt *Löwy* Adolf helyébe, *Rauch* Zsigmond drt választották. A volt elnök 8 évig igazgatta a nagykanizsai chevra-kadist s ezen időn át érdemes tevékenységével sokkal maradandóbb emlékeket szerzett, hogy sem egyhamar lehetne feledni. Az új elnök orvos s töle főképen a kórházügy föllendülését várják. — A f. hó 1-én megtartott közgyűlésen bemutatták a chevra-kadisa évi jelentését, melyből a következőket közöljük: A kórházban a kiadás 1010 frt, a bevétel 494 frt volt. A szegénysorsu betegek segélyezésére 1897-ben 1095 frtot osztottak ki. Azonkívül az egylet a szegényeket ingyen gyógyszerrel látott el. Az egylet saját költségén 25 elhunytat temettetett el. Az izr. sírkert gondozására sokat tett az egylet. Föld és utrészeket cserélt és a temetőhöz tartozó egész területet forgalomképes állapotba hozatta. Az egyletnek ez idő szerint 308 tagja van. A titkári jelentés *Goldmann* Samu tollából ered.

— **A debreczeni Chevra-Kadisa** választmánya vasárnap 13-án tartotta első alakuló választmányi ülését *Kohn* Adolf elnökle mellett. A választmány elnök előterjesztésére bizottságot küldött ki, hogy a temető régen napirenden levő körülkerítése — és az aggok menházának létesítése kérdésével behatóan foglalkozzék és májusig konkrét javaslatot tegyen a választmánynak. Debreczenben egy temető sincs körülfalva, csak körülárolva. A debreczeni zsidó temető pedig nagy területet foglal el és annak kőfállal való körülkerítése sok áldozatba kerülne. A felvetett terv szerint azonban a kérdés megoldható lesz. Az aggok menházát eleintén 4—5 munkára képtelen elszegényedett chevra-tag részére rendeztetnék be s gyűjtés útján fejlesztenék a nemescélú intézményt. A belügyminiszterium nem hagyta helyben a Chevra-Kadisa módosított alapszabályait, kifogásolván több lényeges cikket. Eme alapszabályokat a miniszteri át-

irattal együtt egy adhoc bizottságnak adták ki véleményadást végett.

— **Urugaray, Villaguay és Bsaovillbasei zsidó gyarmatok**, melyek Hirsch báró alapításai, mint Buenos-Ayresből az ottani hivatalos gazdalap írja, 28.000 hektárt vetettek be búzával és kenderrel, a basovillbaseiek pedig 5000 hektárt. Az aratás részben most kezdődik. 150 zsidó arató végzi a munkát és 74 cséplőgép. E gyarmatok, így írja a hivatalos gazdalap, Entrerios tartomány fejlődésének elemei. Csak az állattenyésztés nincs megfelelő fokon, a minek tán az előző évi szárazság az oka.

— **A Woodbine gyarmat**, melyet a Hirsch báró alap terhére Amerikában tartanak fenn, nagyon szépen fejlődik. Lakószai földmiveléssel és iparral foglalkoznak. Az ipartelepek közül főleg a tügyárat, ruhagyárat és téglagyárat. Most szerszámgyárat is építenek.

— **A Cherson kormányzóságbeli zsidó gyarmatokon** Oroszországban most zsidó iskolákat és könyvtárakat rendeznek be, melyeknek létesítésére *Marcus* rabbi és *Chermatsch* bankár megkapták a miniszteri engedélyt. Az iskolákban a tanyelv *héber* lesz.

— **A magyar izr. kézmű- és földművelési egyesület** választmányja Neumann Ármán dr. orsz. képviselő elnöke mellett e napokban választmányi ülést tartott. Az elnök kegyelettel emlékezett meg a nemrég elhunyt Leitersdorfer Lipót, Feuer Dávid dr. és Beer Berthold választmányi tagokról, kiknek halála fölötti részvételük a választmány jegyzőkönyvében ad kifejezést, s az 1865. óta az egyesületi orvos tisztelet betöltő Feuer Dávid dr. emlékének a tanonczmenhely márványtábláján leendő megörökítését határozta el. Ujabbban a következő adományok érkeztek az egyesülethez: Pesti hazai első takaréktól, Budapesti gőzmalom r. t.-től 100—100 frt, Magyar kerámiai gyár r. t.-től, Országos központi takarékpénztártól, Egyesült fővárosi takaréktól 50—50 frt. A múlt évi zárszámadásokat tudomásul vették. A jövő évi előirányzat bevételre 12.000 frt, kiadásra 15.000 frt. Löwi Mór indítványára elhatározták továbbá, hogy a földművelés-képzés érdekében javaslattétel céljából bizottságot küldenek ki. *Waldapfel* János dr. tanárnak, aki az intézeti növendékekből kikerült legények számára a magyar irodalom történetéből előadási ciklust tartott, a választmány köszönetet szavazott.

— **Az aradi zsidó népkönyha** f. hó 11-ikén rekesztette be 1896/97. évi s most már harmadik téli működését. Az aradi izr. négyesület népkönyha-bizottsága nevében ez alkalomból *Neumann Fürst* Mária elnök közlése a lefolyt ciklus forgalmi adatait. 79 napig volt nyitva a népkönyha, amely idő alatt 9497 személy érkezett benne, 4389-el több mint az előző évben, naponta átlag 41-el több mint az előző időszakban. Az intézményt a város szegény lakosság *felekezeti különbség nélkül* vette igénybe.

— **Egyetemi m. tanár, Feleki Hugó dr.**, ösmert előkelő fővárosi orvos, a fehér kereszt korház primarius, szakiró, ki nagyobb arányú humanitárius tevékenységet is fejt ki, a héten a budapesti orvotudományi egyetemen próbaelőadást tartott, melyet nagy tetszéssel fogadott a válogatott hallgatóság. A próbaelőadás a magántanári képesítés előfeltétele volt.

— **Két rabbi.** A nagyváradi izr. hitközség elnökének *Ullmann* Izidornak van két fia, ikertestvérek. Csak 21 esztendősek és máris kész rabbik. Felix az egyik és Sándor a másik. A héten vizsgáztak le a pozsonyi jesiban, miután előbb *gimnáziumi érettségét* tettek. A vizsga

sikerült s a pozsonyi főrabbi az ottani jesiba mestere gratulált érte a boldog apának, akinek nem mindennapi örömet szerzett a teremtő.

— **Felekezeti türelmesség.** Mig Mócsy tapolczai képviselő a képviselőházban a felekezeti türelmetlenséget hirdeti, addig Tapolczán a különféle felekezetek lelkeszei fényes jelét adták annak, hogy miként kell ápolni a békét és türelmességet a felekezetek között. Alkalmul szolgált erre, hogy Tapolcza régi biráját újra megválasztották, kit valláskülönbség nélkül mindenki szeret és tisztel. Az ő tiszteletére folyó hó 1-én faklyásmenetet és bankettet rendeztek, melyen *Ley* József esperes plébános és *Singer* Bernát dr. rabbi oly szépen elfértek egymás mellett, hogy öröm volt nézni. De öröm gyult ki az arczokon akkor is, midőn *Singer* rabbi *Leyra*, a tapolczai katolikusok egyházi vezérére emelte poharát, kiből a szeretet papját éltette, ki mindig rámutat az igazi emberszeretet törvényére, melyet egyaránt követel a régi és új testamentom. A lelkesedés azonban csak akkor tört ki igazában, mikor a közel 80 esztendőes *Varga* Tamás gyömörei plébános kért szót és éltette a tapolczai zsidó papját, kit valláskülönbség nélkül szeret mindenki s ki egyaránt buzgó apostola vallásának és a magyarságnak. E helyen megemlítjük, hogy az ujonnan megválasztott városbíró *Glazer* Sándor gyógyszerész (katolikus ember) az »Izr. Krajczár-Egyesület«-nek és kath. nőegyletnek egyaránt 20—20 frtot ajándékozott és hogy a városi előjáróságba *Frisch* Lipótot tanácsosnak beválasztották.

— **Sionista értekezlet Londonban.** Piccadillyben, Londonnak e lármás részében, f. hó 5-ikén sionista értekezlet volt, amely nem valami öröndetes képet mutatott. Az angolországi vezető zsidóságnak alig egy két embere vett csak részt az értekezleten. Az elnöki székből *Goldsmidt* ezredes ült, körülötte csupa ismeretlen nevű uriember, akik ezen a réven akartak emlegetettségre szert tenni. Egy pár üdvözlő sürgönyt is olvastak föl, természetesen első sorban *Herzl* dr.-ét. Egy *Hirsch* nevű uriember fölolvasást tartott a »protestáló rabbikról«, de hogy mit határoztak e tekintetben, azt még hivatalos lapjuk sem írja meg. A második fölolvasás, melyet *Condor* őrnagy irt, a palesztinai zsidókról szól s ennek nyomán azt a *nézetét* fejezte ki az értekezlet, hogy Palesztina colonisatiója folytatandó, a fönnálló gyarmatok támogatandók, a palesztinai zsidók földművelésre szoktatandók. *Is-Kishor* a hébernyelvről mint élőnyelvről tartott fölolvasást. Este a »sionizmus Angolországban« című fölolvasáson, amelyet *Bentwich* H. dr. irt, *összevessztek* s a sionista egyesület központját megalakítani *nem tudták*. Ellenben elfogadtak egy határozati javaslatot, melyben ismét ama reményüknek adnak kifejezést, hogy a párisi és bécsi központi sionista bizottságok a bazeli kongresszuson választott központi bizottság vezetése alá rendelik magukat. — Ugy látszik a szülő Angolországban is — savanyu.

— **Nagy tél a szent földön.** Jeruzsálemből írják, hogy a szent földön rég nem volt akkora tél, mint az idén. Felsőzadja sem láttak Palesztinában annyi havat és jeget, mint az idén. Még a különben meleg parti sikságot (*Sefela*) is hó borította, és Jaffában is havazott. Juda hegységében még nagyobb volt a tél. Betlehemből pl. 5 cm. vastagra fagyott a jég. Eső kevés s ez okból nyárra vízhiánytól tartanak.

— **Az odessai vakok intézete számára** *Borsavsky* A. D. 160000 rubelt ajándékozott, amiért a czárné meleg hangon levélben mondott neki köszönetet.

— **Érdekes esküvő** volt t. hó 13-ikán az ó-budai templomban. Dr. *Rakonitz* Mór, a hitközség egyik vezérő embere adta össze leányát, *Ilonát*, *Mandler* Vilmos gyárossal. Az ó-budai főrabbi, tekintettel arra, hogy dr. *Rakonitz* rabbitanulmányokat végzett és hogy a székesfővárosi zsidók egyik legkiválóbb talmudismerője, lemondott az egyedül őt illető esketési jogról és véle a mennyasszony édes atyját tisztelte meg. Dr. *Rakonitz* a szép funkziót megható beszéd kíséretében végezte. Az ünnepségnél jelen volt, mondhatni, Ó-Buda egész zsidósága.

— **Aranylakodalom.** Szép és ritka családi ünnepély folyt le e hó 9-én az ujbpesti izr. hitközség egyik érdemes templomgondnokának, *Glück* Ignácznak házában, aki aranylakodalmát ülte meg. Ezen alkalommal, a hitközség előjárósága, élén a főrabbi-val, szép ezüst serleget nyújtott át a boldog jubilánsnak önzetlen és hasznos szolgálatainak előismerése jeléül.

— **Halálozások.** *Borovitz* Ede f. h. 12-ikén elhunyt Dunaföldváron. A hitközségnek és városnak egyik legtevékenyebb és legönzettelenebb munkása volt, a ki felekezeti és egyéb közügyektől soha sem sajrálta a fáradságot. Dunaföldváron nincs hitközségi intézmény, melyet ő nem segített volna létre hozni. A templom, az iskola és egyéb hitközségi ügyek érdekét mindig a szíven hordozta. A múlt évben a hitközség új iskolát épített, de bár *Borovitz* Ede nem állott már a hitközség élén, mégis sokat tett annak létesítése érdekében. Hogy mily általános tisztelben állott nem csak közszolgálatiért, hanem emberbaráti tevékenységért is, ez kitűnt f. hó 13-iki temetésén, melyen a város minden rendű és rangú lakossága képviselve volt. *Partos* dr. főrabbi méltatta nemes életét és működését. Négy fia, 5 leánya és számos unokája gyászolja. A hitközség egyik alapítóját veszített benne.

Zimmermann Adolf hegyaljai-mádi bornagykereskedő, a községnek egyik legtiszteltebb alakja, hosszas szenvedés után f. hó 15-ikén, 63 éves korában Budapesten jobb létre szenderült. Halálát előkelő nagy rokonság gyászolja. Örök nyugvóra haza, a hegyaljai-mádi temetőbe vitték.

Kohn Pál egy visszavonultan élő budapesti polgár, a szintén betegen fekvő *Kármán* Mór dr. egyetemi tanárnak s az ország legelső pedagógusának apósa, f. hó 16-ikán, 78 éves korában örökre behunyta a szemét. Ösmerősei, tisztelői őszintén osztoznak a megszorodott család gyászában.

Rosenberger M. Jánosné, *Rosenberger* M. Jánosnak, a XI. községkerület érdemes tagjának felesége, f. hó 14-ikén Kenesén jobb létre szenderült. 8 kiskorú gyermek gyászolja, kiktől valamint férjétől a pihenni tértet *Herzog* Jakab főkajári rabbi bucsuztatta el a temetésén, a melyen az elhunyt iránt való tiszteletének a község minden rendű és rangú lakossága őszinte gyászszal adott kifejezést.

— **Haláleset.** *Szell* Mihályt, a kisvárdai hitközség volt elnökét és a szabolicsmegyei zsidók egyik legderekbabbját, súlyos csapás érte. Édes anyja, *Windt* Jakabné, valódi zsidó erényekkel ékeskedő asszony 76 éves korában, házasságának 57. évében f. hó 14-ikén rövid betegség után örökre elszenderült. *Windt* Jakabon, a melyen súlyt, özvegyiségre jutott 80 éves férjen kívül, a gyászjelentést kilencz gyermek írta alá, még pedig: *Szell* Mihály s neje *Moskovits* Czeczilia, *Windt* Lajos s neje *Hellinger* Amália, *Windt* Bernát s neje *Horovitz* Hanni, *Windt* Ignác s neje *Fisch* Jeanette, *Windt* Farkas s neje *Friedmann* Róza, *Windt* Izidor s neje *Deusch* Mariska, *Windt* Mórítz s neje *Mauksch* Irén, *Windt* Teréz férjzett *Engländer* Lajosné, *Windt* Berta férjzett *Rosenthal* Mórné.

— **A pétervári egyetemre** beirt hallgatók között 133 a zsidó hitű, vagyis 368%. Ezek közül most 6 különtéle díjakat nyert.

— **A bécsi hitközség főkantora,** *Goldstein* Izsák f. év április hó 21-ikén ünnepli meg a bécsi II. kerületi templomban való működésének 40 ik évfordulóját. Az ünnepség előkészítésére bizottság alakult, a melynek élén a bécsi török-zsidó hitközség főkantora *Bauer* Jakab áll.

— **Az iglói izr. nőegyesület** által folyó hó 5-én saját pénztára javára rendezett, tombolával egybekötött Purimból fényesen dokumentálta az ottani polgárság közt uralkodó, vallásfelekezeti különbséget nem ismerő egyetértést. Az értelmiség színe-java a bálon való megjelenésével a multság erkölcsi és anyagi, minden várakozást felülmúló sikeréhez hozzájárult. A jótékony célnak, a kiadások levonása után, mint tiszta bevétel 341 frt 56 kr. jutott, a mi, tekintve kisebb városok viszonyait, bizony elég szép eredmény.

— **Az ujbpesti izraelita iparos és kereskedő ifjak egylete** f. hó 8-án saját helyiségében *Wachsler*-féle »Merkur« kávéházban purim estélyt rendezett. A programmszámok közül kitűnt egy bohókás zenekar működése, melyet az egylet tagjaiból állítottak össze, továbbá egy lengyel énekes-társaság. Vendégek igen szép számmal jelentek meg, köztök az egylet igazgatója, *Venetianer* Lajos dr. főrabbi, továbbá az izraelita hitközség előjárósága részéről: *Lichtmann* Henrik dr., *Elsner* Simon, *Sonnenfeld* Miksa, *Schön* Bernát. A kedélyes műsor után táncz következett, a melynek csak a reggeli órák vetettek véget.

— **A márcziusi ifjak utódai** című cikkemben azt irtam a multkor, hogy *Wolfner* Pál ur, az egyetemi antiszemita párt tagja. *Wolfner* ur szíves volt felvilágosítani engem arról, hogy nem az antiszemita, hanem a reformpárthoz tartozik. Ezt a felvilágosítást tudomásul veszem és téves információmat itt is készségesen helyesbitem.

Dr. Soltész Adolf.

* **A Magyar Könyvtár,** mely oly sikerrel versenyez a nálunk annyira elterjedt *Reclam*-féle füzetekkel, ismét hat számot bocsát világgá. A sort mint 23. szám *Byron* egyik leghatalmasabb alkotása, a »*Manfréd*« című drámai költemény nyitja meg, melyet *Ábrányi* Emil, a kiváló költő és műfordító, ültetett át magyarra és látott el bevezetéssel. A következő szám *Porzó* (Ágai Adolf) négy gyönyörű elbeszélését tartalmazza, melyek elseje, a »*Violla Vera*« adta a füzet címét is. A 25. füzet a modern francia színműirodalom egyik méltán leghíresebb termékét, *Sardou* »Váljunk el«-jét adja, mely, mióta színre került, állandóan megmaradt nemzeti színházunk műsorán. Fordítása *Fái* Béla tollát dicséri. A 26. füzet élén *Deák* Ferencz neve áll, az ő leghíresebb beszédét, az 1861-iki első felirati beszédet kapjuk benne, melyet a középiskolai tanterv szerint minden gymnasiumban olvastatnak, mely azonban minden művelt magyar ember könyvtárában is helyet kell hogy foglaljon. A 27. füzet a görög irodalom terére is rálep a »Magyar Könyvtár«! az antik görög tragédia legfelségesebb alkotását *Aischylos* »*Lelánczolt Prometheus*«-át közölve, *Zilahy* Károly erőteljes és hű fordításában, melyet *Tóth* Rezső látott el kitűnő bevezetéssel. Végre a 28. füzet *Bárony* István egy pompás elbeszélés-gyűjteménye: »*Vadásztörténetek*«. A legközelebbi füzetek közt lesz *Moliere* »*Dandin György-e*« *Hevesi* Sándor fordításában, melylyel a »Magyar Könyvtár« új *Moliere* fordítása indul meg. Egy-egy füzet ára 15 kr. Megjelentek *Lampel* R. könyvkereskedésében *Andrássy*-út, 21. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

* **Családi és nemesi czimerek**, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos*, arczképfestő műintézete, Budapest, VIII. Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

* **Az »Anker«, élet- és járadék-biztosító-társaság** (Magyarországi vezérképviselés: Budapest, VI., Deáktér »Anker-udvar«). 1898. évi február havában benyújtott a társaságnál 1052 ajánlat 2,271,223 — frt biztosított összegre és kiállított 1021 kötvény 2,157,200 — frt összegre. A befolyt díjak összege 644,443 frt — kr., a kifizetett károké 70,297 frt — kr. A 2 havi időszak alatt benyújtott 2,057 ajánlat 4,230,088 frt — krra és kiállított 1930 kötvény 3,230,718 frt — krról. Díjakért bevétel 1,760,513 frt — kr. Károkért kifizetett 158,288 frt — kr. A haláleseti biztosításoknál **A** osztalékterv szerint a nyereségy-osztalék az elmúlt évben az évi díj 25%-át tette ki. A vegyes- és takarékpénztári biztosításnál **B** osztalékterv szerint az összes befizetett díjak 3%-a fizetett ki nyereségy-osztalék gyanánt.

A társaság vagyona 1897. december 31-én 59 millió forint. Biztosítási állomány 236 millió forint. Eddigi kifizetések összege 95 millió forint.

* **A Magyar Aszfalt-Részvénytársaság** folyó hó 13-án tartotta évi rendes közgyűlését dr. *Ország* Sándor elnöke alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a vállalat jövedelmezősége s munkaköre ez évben is gyarapodott, s ez évre máris jelentékeny mennyiségű új munka van biztosítva. A társaság a Pesti Hazai Első Takarékpénztárral több millió forint erejéig folyó-számla hitelüzletet kötött, amely által a társulat a jövőben is képes lesz arra, hogy városoktól s hatóságoktól törlesztéssel kapcsolatos nagyobb munkákat vállalhasson. A különféle tartalékok dotálása után fennmaradó 262,651 forint 98 krajczárt tevő tiszta nyereségből részvényenként 15 forintot (15 százalék) fordítanak az esedékes szelvények beváltására. A felügyelő bizottságba megválasztották *Giczey* Lajost, *Révész* Adolfot, *Szécsi* Pált, *Veith* Bélát és dr. *Kovácsy* Sándort. A közgyűlés végül *Löwenstein* Arnold részvényes indítványára köszönetet mondott *Héder* ügyvivő igazgatónak s a tisztikarnak.

A kaposvári izr. hitközségtől.

Pályázat.

A kaposvári izr. hitközség előjárósága a hitközségnél ez idő szerint üresedésben levő főkantori állásra ezennel pályázatot hirdet.

Az állás javadalmazása: I. évi 1200 frt. fizetés, II. természetbeni lakás, III. az előjáróság által megállapított mellékjövedelmek.

Pályázóktól megkívánatik, hogy magyar állampolgárok legyenek, zenei képzettséggel, jó hanggal, templomi énekkar szervezésére és vezetésére képességgel bírjanak, az istentiszteletet orgonakiséret mellett végezhessek és a község népiskolájában az éneket alaposan taníthassák.

A pályázati kérvények, melyekhez képzettséget, eddigi működést, kifogástalan vallás-erkölcsi előéletet, kort és családi viszonyokat feltüntető bizonyítványok csatolandók, *f. évi április hó 15-éig* alulírt előjárósághoz küldendők be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak boesáttatnak, a kiknek az utiköltségek megtérítetnek.

A megválasztott tartozik az állást *f. évi augusztus hó 1-én* elfoglalni.

Kaposvár, 1898. márczius hó 18.

A kaposvári izr. hitközség előjárósága:

Vártessi Adolf,
hitk. jegyző.

Bakonyi Ferencz,
hitk. elnök.

Ersekujvári congr. izr. hitközségtől.

Pályázat.

Az alólírt izr. hitközségben a következő két állás f. évi május hó 1-jétől betöltendő:

1. A magyar és német nyelvet teljesen bíró **jegyzői állás**, melylyel a kitünő előimádkozói, sochet-ubódek, kóreh és esetleg móhel-teendők kapcsolatosak. Javadalmazás: évi 600 frt fixfizetés, szabad lakás, fél sechita és a szokásos járulékok.

2. A **II. metszői állás**, melynek betöltőjétől szintén a jó előimádkozói, sochet-ubódek, kóreh, az énekkarnál működni való képesség és okvetlenül móhel-képesítés megkívánatik.

Ezen állás 450 frttal, szabad lakással fél sechitával, és a szokásos járulékokkal van javadalmazva.

Az utóbbi állásra pályázó, ha ezenkívül **Menaker Achorajim** képességgel bír, előnyben részesül, és fizetése 100 frttal emelkedik.

Felhivatnak az állásokra pályázni óhajtók, hogy kabólósz, eddigi alkalmazásukat, életkort, családi viszonyait, vallás-erkölcsi magaviseletüket, magyar hönosságukat és esetleg zenei képzettségüket kitüntető okmánymásolatokkal fölszerelt pályázati folyamodványait *f. évi márczius végeig* alólírt előjárósághoz küldjék be.

Próbaelőadásra csak a meghivatottak boesáttatnak és az utiköltség csakis a megválasztottaknak térítettik meg elnökségi határozat szerint.

Ersekujvár, 1898. márczius 8-án.

Az ersekujvári congr. izr. hitk. elnöksége.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó felvilágosítással és tanácscsal,

ugyszintén

általános árjegyzékkel

vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár

részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

A pesti izr. hitközség előljáráóságától.

A t. cz. hitközségi tagok tájékoztatására van szerencsénk közölni, hogy a maczothnak csomagokban történendő elárusítását, figyelemmel azon előnyökre, melyeket a tisztaság, tartóság és **rendes mérlegelés** szempontjából tapasztaltunk, ez évben is elrendeltük.

Ugy a sütők mint elárusítók kötelesek lesznek tehát a 3-ik számú listából készített maczothot súly és árral jelzett plombírozott csomagokban kilójaként, 36 kr.-jával elárusítani.

Midőn megjegyezzük, hogy a maczothnak vidékről való behozatala hatóságilag meg van tiltva, arra kérjük hitközségünk t. cz. tagjait, hogy sütőinktől és azok elárusítóitól föntközlirt minőségű maczothot csak is csomagokban fogadjanak el és netán előforduló visszaélésekről bennünket értesíteni sziveskedjenek.

Budapesten, 1898. márczius hóban.

A pesti izr. hitközség előljáráósága.

Figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való **husvétkenyér (maczoth)** szolgáltatásának joga a fennálló magas miniszteri rendeletek értelmében **kizárólag az alulirt hitközségnek van föntartva**, indítatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a tiszt. hitközségi tagokat, hogy maczothszükségletüket **csak hitközségünk maczoth-sütőitől** szerezzék be, minthogy a husvéti kenyérnek **ugy vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekből, Kőbányáról és az elővárosokból való beszállítását, valamint a netalán megkísérelt csempészetet avagy ügynök általi illetéktelen elárusítását szigorúan ellenőrizni és hatósági elkobozás által megakadályozni fogjuk.**

Budapest, 1898. évi márczius hó.

A pesti izr. hitközség előljáráósága.

Az 1878. évtől fenálló és rituális szempontból az ország minden részében mint legmegbízhatóbbnak elismert „laska” sütődémben, az idén is a legfinomabb laska készül Silbermann Jozsua főrabbinak főfelügyelete alatt.

Kivánatra árjegyzékkel szolgálók. Megrendeléseket a legnagyobb mennyiségben szállíthatok, 5 kilós csomagokban, kivánatra ládákban és a legnagyobb pontossággal.

Kiváló tisztelettel **Kolman Béni, Vácz.**

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

ELSŐ

Leánykiházasítási-Egylet m. sz.

LEÁNY- ÉS FIUBIZTOSÍTÁSI INTÉZET
BUDAPEST,

VI., Teréz-körút 40—42. sz.
(az intézet saját házában.)

Alapított 1863. évben.

Eddig kifizetett biztosítási összegek
5.000.000 korona.

Előnyös táblázatok és díjtételek leányok s fiuk biztosítására 1000—20.000 koronáig, azonnali biztosítással a halálesetre.

A fizetendő járulékok teljesítése a legelőnyösebb, a mennyiben havi részletekben is történhetik minden más mellékletek kizárásával.

A tagoknak e biztosítás időtartama alatt fölhalmozódott nyeresége és más kedvezmények minden szülőnek és gyámnak ajánlják gyermekeiket ezen intézetnél biztosítani.

Prospektus és információ az irodában,

VI. ker., Teréz körút 40—42. szám alatt kapható.

KÖNYVKERESKEDÉS

és **HÉBER KÖNYVKIADÓ ÜZLET**

BUDAPEST, Király-utca 8. szám.

Műhímzőintézete az 1885. országos kiállításon, valamint a millenniumi kiállításon első díjat nyert.
Állandó kiállítás a magy. keresk. muzeumban.

Van szerencsém a t. cz. közönséget értesíteni, miszerint a „LÖWY M. E. FIA”-féle **csődtömegből** való alkalmi bevásárlásom következtében 40% árengedményt nyújthatok tisztelt vevőimnek.

Raktáron tartok: mindennemű héber műveket (ספרים) úgy mint:

Hebraicá-t, Judaicá-t, Alkalmi beszédek-et, Folyóiratokat és Tudományos műveket.

לוחות הפעלים

A héber ige- és névragozás tabellái. Módszeresen rendezte és nyelvtani jegyzetekkel kísérte **Füredl J.**, képző-tanár.
Ára 20 kr. 25%.

למוד המקרה והלשון

Héber (A B C) olvasó- és gyakorló-könyv. Irta **Kircz J.**, tanár. Ára 20 kr. 40%.

Jahrzeit-Tabellák 50 évre kimutatva, szép kivitelben 1 ftt 20 krtól 2 frtig.

הגדה של פסח

uj kiadása, Halász N. magyar fordításával, a széder arrangirozásának ismertetésével vagy német fordítással 10 krtól 20 krig

ספרי תורה uj vagy használt 100 frtól 200 frttig.

Hétköznapi és ünnepi imakönyvek finom bőr- vagy bársony-díszköléssel. Gyapot és selyem טליתים 2 frtól 50 frttig.

Kiváló tisztelettel **STERNBERG ÉS TÁRSA.**

Csódtömeg eladás!

Vb. Lówy M. E. és Fia

czeg csódtömegéhez tartozó,

machsorok, gemorák, Imakönyvek, iflák,
hagadák, Raschi Chumisch, Deborákés egyéb héber könyvek kötött állapotban, úgy
nagy mennyiségű kötetlen árúk (cruda)== 40 százalékkal a beszerzési áron alul ==
nagyban és kicsinyben eladtnak a
Budapesten, Király-utca 1. sz. a. levő üzletben.Fölvivatnak tehát a venni szándékozók, hogy e
nembeli szükségleteiket mielőbb szerezzék be,
mert az eladás még csak rövid ideig fog tartani.Az összeg előleges beküldése mellett a megrendelt árúk
postán is küldetnek.

Dr. SZABOLCSI IZIDOR ügyvéd, mint csódtömeggondnok.

A Magyar Aszfalt Részv.-Társaság

Budapest, VI., Andrassy-út 30. sz.

Elvállalja jótállás mellett legolcsóbban

aszfalt-burkolatok

fektetését és nedves lakások, pinczék stb. gyö-
keres szárazzá tételét.

← TELEFON. →

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legújabb égvényes
SAVANYUKUT

GEYER OSIÁS

könyvkereskedésében

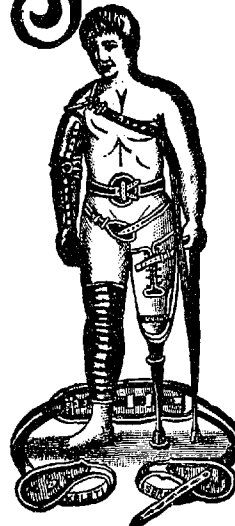
Budapest, Király-utca 20. szám,

kapható:

Schück Schulchon-Aruch, német fordítással, kötve 1 forint.

הוֹמֶשׁ (Mózes 5 könyve.) Magyar vagy német fordítással
2 frt. — Fürst német fordításával, illusztrálva, díszkötés-
ben 4 frt 50 kr. — A "ש" commentár pontozott szö-
vegével, németre fordítva, a biblia-szöveg német fordításá-
val, öt vászonvöletésben 5 frt.ספרי תורה 200 frt. Használt állapotban, jótállás mellett
50 frittól 100 frittig.Talészim (imaköpenyeg) selyem- vagy gyapjúból, arany-
vagy ezüst paszománttal 5 frittól 20 frittig.

Imakönyvek magyar v. német fordítással 40 krtól főlebb.

Jahrzeit-Tabellák 50 évre kimutatva, szép kivitelben
1 frt 20 krtól 3 frittig.Hagade a Peszach alkalmával, magyar vagy német for-
ditással 10 krtól 20 krajczárig.Postai megrendelések utánvét mellett pontosan
eszközöltetnek.Specialista
sérvkötőkbenCs és kir osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893.
arany érem és díszokmánnyal.

KELETI-FÉLE

sérvkötő

a legtokéletesebb ezen nemben,
nem csuszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 »Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műteges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummi
görsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötészerész és orvos-szobászi műszerész
BUDAPESTEN.Főüzlet: IV., Koronaherceg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.Az „Erzsébet” Gőzmalom Társaság
BUDAPESTEN,mely a »PANNONIA« gőzmalom átvétele óta, a husvétli lisztek gyártását folytatja
ajánlja a husvétkor használatos lisztfajtákat

megfelelően

a budapesti gőzmalomok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbinátus és különösen főtisztelendő
Pollák Lipót rabbi úr

szigoruan rituális

főügyelete alatt készítettnek.

Szives megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett foganatosítottak.

Czim: „ERZSÉBET” Gőzmalom Társaság Budapest.

MEGHÍVÓ**A Magyar Ipar- és Kereskedelmi Bank Részvény-Társaság**
==== részvényeseinek ====

1898. márczius 29-én, délelőtt 11 órakor, Budapesten, az intézet saját helyiségében (V., Nádor-utca 4. sz. a.) tartandó

VII-dik rendes közgyűlésére.**N A P I R E N D:**

1. Az 1897. évi mérleg és igazgatósági jelentés előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A tiszta nyereség mikénti felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak adandó fölmentvény iránti határozat.
5. A felügyelő-bizottság tagjai számának meghatározása, ezen tagok megválasztása és javadalmazásuk megállapítása. — Budapest, 1898. márczius hó.

Az igazgatóság.**A „Magyar Kereskedelmi Részvény-Társaság”**

==== t. ez. RÉSZVÉNYESEIT ====

tisztelettel meghívja a folyó évi április hó 2-án, délelőtti fél 11 órakor, Budapesten, a társaság üléstermében megtartandó

VII. rendes közgyűlésre,melynek **tárgysorozata** a következő:

1. Az igazgatóság jelentése és a nyereség hováfordítása iránt való indítványa.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A számadások előterjesztése és a nyereség hováfordítása iránt való határozathozatal.
4. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság részére a fölmentvény megadása.
5. Az igazgatóság kiegészítése.
6. A felügyelő-bizottság megválasztása és javadalmazásának megállapítása.

Budapesten, 1898. márczius hó 16-án.

Az igazgatóság.

A társasági alapszabályok 21. §-a értelmében a közgyűlésen csak azok a részvényesek jogosultak szavazásra, kik részvényeiket 8 nappal a közgyűlés megtartására kilüszött határnap előtt a »Társaság Budapesti Pénztáránál« vagy a »Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál« letéterményezik.

**A FELSŐMAGYARORSZÁGI BÁNYA- ÉS KOHÓMŰ
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG****nyolczadik rendes közgyűlését**

folyó évi márczius hó 28-án, délután fél 4 órakor,

központi irodájában (V., Deák Ferencz-tér 1. sz. a.) tartja meg, melyhez a t. részvényesek meghívotnak.

Tárgyrend:

1. Az 1897. évi mérleg és az igazgatóság jelentésének előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. Az 1897. évi nyereség felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak adandó fölmentvény iránti határozathozatal.
5. Új felügyelő-bizottság választása az alapszabályok 33. §-a értelmében.
6. A felügyelő-bizottság rendes tagjainak 1898. évre fizetendő járulékok megállapítása.
7. A tisztviselők nyugdíjszabályzatának előterjesztése és határozat annak elfogdása tekintetében.

Budapesten, 1898. évi márczius hó 14-én.

Az igazgatóság nevében:

Dr. MATUSKA PÉTER, elnök.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALANOS BIZ

I. Tűz-, szállítvány- és jégbiztosítási üzlet.

KIADÁSOK. Negyvenedik évi zárszámla 1897 jan. 1-től decz. 31-ig. BEVÉTELEK.

I. Tűzbiztosítás.		I. Tűzbiztosítás.	
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonása után	1649740 ²⁹	Az 1896. évről áthozott készpénz díj-tartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	2000000
Függőben maradt károk tartaléka	175175 ⁵⁰	467.154,016 frt 50 krnyi köt. biztosítások után, valamint a f. évben lej. díjrészletekből bef. díjak	3172835 ²⁹
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	236245 ⁹⁵	lev. törl. díjak frt 705,342 ³²	118120 ⁶³
Jövedelmi adó és bélyegilletékek	124821 ⁸⁹	vizontb. díjak * 820,409 ²⁰	20000
Postabérek	51776 ⁶⁵	lejárt visszbit.	57693 ⁵³
Adakozások közhasznú czélokra 5246 frt	958 ⁷²	díj-részletek * 1.187,458 ⁵⁸ + 2.713,210 ¹⁰	13353 ⁴¹
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek	551215 ⁹⁰	Az 1895. évben függőben maradt károk tartaléka	742565 ³⁹
Behajthatlan követelések leírása	9329 ²⁹		
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	2000000	II. Szállítvány-biztosítás.	
		Az 1896. évről áthozott díjtartalék	20000
		18.668,202 frt 24 krnyi kötött biztosítások utáni díjak	57693 ⁵³
		levonva: törles-	13353 ⁴¹
		tett díjak ... frt 11,943 ²¹	
		vizontbizt. díjak 127,434 ⁵⁹ * 139,377 ⁸⁰	
		Az 1896. évben függőben maradt károk tartaléka	
		III. Jégbiztosítás.	
		81.271,097 frt 90 krnyi kötött biztosítások utáni díjak	1742890 ⁷⁸
		IV. Egyéb bevételek.	
		Bevált. szelv. után, valamint egyéb befolyt kamatok és árfolyamnyereség eladott értékpapírok és ideg. pénznemek után	275372 ⁹⁴
		Társasági ház tiszta jövedelme	25498 ⁸¹
			742565 ³⁹

VAGYON.

Mérleg-számla 1897. évi december 31-én.

TEHER.

Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak- és bankoknál	1570374 ²⁸	Részvényalapítóke: teljesen befizetett 2000 egész részvény	
3.951,800 — Magyar földhitelintézet 4% o-os korona értékű záloglevelek		à 1000 frt 2.000,000. —	
à 98 ⁷⁵ = frt 1.951,201 ²⁵		teljesen befizetett 2000	3000000
1.470,000 — Magy. földhitelintézet 4% o-os talajjavítás és szabályozási záloglevelek		fél részvény a 500 frt 1.000,000. —	3000000
... .. à 97 ²⁵ = frt 1.429,575 [—]		Társasági tartalékotke	701096 ¹⁴
1.000,000 — Pesti m. kereskedelmi bank 4% záloglevelek		Külön tartalék	
... .. à 98 ⁷⁵ = frt 493,750 [—]		Tűzbiztosít. díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	2.000,000. —
500,000 — Egyesült budapesti fővárosi takarépk. 4% o-os záloglev. à 97 ⁷⁵ = frt 244,375 [—]		Szállítvány-biztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	20,000 [—]
424,800 — Budapest fő- és székáros 4% o-os korona kölcsön kötvény à 98 ²⁵ = frt 208,683 [—]		Tűzbiztosítási függő károk tartaléka	2020000
7942 drb Magyar-francia biztosító részvény-társasági részvények à 100 [—] = frt 794,200 [—]		Szállítvány-biztosítási függő károk tartaléka	175175 ⁵⁰
1084 drb Bécsi biztosító társasági részv. à 260 [—] = frt 281,840 [—]		Különféle hitelezők	23365 ²³
15,000 — Pesti Lloyd társ. kötvények à 100 [—] = frt 15,000 [—]		Előbbi évekről eddig fél nem vett osztalékok	483247 ¹⁰
A fenti értékpapírok után az év végeig esedékes kamatok frt 38,471 ⁵³	5457095 ⁷⁸		2682 [—]
Leszámított, visszleszámított s egyéb váltók	882920 ⁴⁹	Első m. ált. bizt.-társ. «Lévy-alap»	86694 ⁷²
A társaság háza	650000 [—]	Első magyar által. biztosító-társaság «Ezredéves alapítvány»	30888 [—]
Erzsébetteri házak jelzálog-kölcsön számla	460000 [—]	Tisztviselek nyugdíjalapja	535691 ⁸³
Különféle adóskok:		Ormány Vilmos-alap	10014 ⁴⁴
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselő-ségeknek	919873 ⁴⁸	Eletbiztosítási osztály folyó számlán	205670 ⁹⁰
b) Maradványok idegen bizt. intézeteknél	375046 ²⁷	1897. évi nyeresémény	319889 ⁷⁴
Jégbiztosítási osztály folyó számlán	246005 ²⁷		
Központi pénzkészlet	33101 ⁰⁵		
Budapest, 1897 decz. hó 31-én.	10594416 ⁶²		

Kacsvinszky János, életbizt. könyvvivő.

Az igazgatóság: báró Harkányi Frigyes, Jenei Lajos, Orm A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályo teljesen mege

Budapest, 1898 márczius hó 4-én.

A felügyelő bizottság: Gróf Bathányi G

ÉRTÉKTARTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

II. Életbiztosítási üzlet.

KIADÁSOK. Harminczötödik évi zárszámla 1897 január 1-től decz. 31-ig. BEVÉTELEK.

Törlesztett kötvények díja	27629674	A mult évből áthozott díjtartalék...	29550383 99
Visszaváltott kötvényekért	419854 61	Befolyt díjak: ez évben kiállított	
Halálesetek után kifizetett kárösszeg	1050907 92	kötvények után	460499 08
Lejárt kiházasítási tőkéért	1292827 24	az előbbi éveken kiállított kötvények után	4343700 45
Kiházasítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés	39671 99	a biztosított tőke emelésére ford.	
Függőben levő károk és díjvisszatérítések tartaléka	241653 24	nyeremények	19055 33
Függőben levő kiházasítási tőké tartaléka	229137 60	Mult évi függőben volt károk és díjvisszatérítések tartaléka	219325 09
Évjáradékokért	105379 19	Mult évi függőben volt kiházasítási tőké tartaléka	230905 60
Viszontbiztosítási díjak	118923 96	Illetékek	10795 50
Bélyegkért	94827 42	Kamatjövdelem	1355263 55
Irodai bér, postadíjak, nyomtatv., uti s egyéb költség	224507 15		
Tiszti fizetések	86068 75		
Jóvédelmi adóért	6458 08		
Orvosi díjakért	43160 62		
Szerzési és díjbehajtási költségek	328579 86		
Kisorsolt biztosítások tartaléka	15000 —		
Behajthatlan tartozások leírása	14556 74		
Díjtartalék ez év végén	31393283 83		
1897. évi nyeremény	296023 65		
	36287118 59		36287118 59

VAGYON.

Mérleg-számla 1897. évi december hó 31-én.

TÉHER.

Értékpapírok	—	Díjtartalék: — frt 32.034.612 74	
105.000 Kor. n. é. m. kir. 4 ^o /o-os kor. járadék 99 frt 60 krjával	52290 —	levonva a viszontbiztosítási díjtartalékot	— 641.328 91
33.700 frtnyi m. kir. 4 ^o /o-os aranyjáradék 121 frt 50 krjával	40945 50	Biztosági alap	191086 84
6.473.500 frtnyi m. földhitelint. 4 ^o /o-os z.-lev. 98-50 frtjával	6376397 50	Kiházasítási tőkék nyereménye	540421 51
6.398.000 frtnyi m. földhitelint. 4 ^o /o-os talajjavítási és szabályozási záloglevelek 97-25 frtjával	6217192 50	Függőben levő károk és díjvisszatérítések tartaléka	241653 24
1.418.000 Kor. n. é. m. földhit. 4 ^o /o-os kor. zigl. 98-75 frtjával	700137 50	Függőben levő kiházasítási tőkék tartaléka	229137 60
929.500 frtnyi pesti m. ker. bank 4 ¹ / ₂ ^o /o-os zigl. 100 frtjával	929500 —	Díjleszállításokra vonatkozó nyeremények tartaléka	236 10
63.000 frtnyi pesti m. keresk. bank 4 ¹ / ₂ ^o /o-os községi kölcsönkötvényei 100 frtjával	68000 —	Tulélési csoportok számlája	62941 93
101.000 frtnyi kisbirt. orsz. földhitelint. 4 ¹ / ₂ ^o /o-os záloglev. 100 frtjával	101000 —	Előre fizetett díjak az 1897—98. évekre	3193 47
90.000 frtnyi kisbirt. orsz. földhit. int. 5 ^o /o-os zigl. 100 frtjával	900000 —	Fel nem vett nyeremények 1896. évről	43 81
300.000 frtnyi m. takarékpénztárak központi jelzálogbankja 4 ¹ / ₂ ^o /o-os záloglevelei 100 frtjával	300000 —	Kisorsolt biztosítások tartaléka	15000 —
139.000 frtnyi m. orsz. közp. takarékp. 4 ¹ / ₂ ^o /o-os záloglev. 100 frtjával	139000 —	Viszontbiztosító intézetek és mások követelése	14252 10
742.000 frtnyi egyesült budapesti főv. tkp. 4 ¹ / ₂ ^o /o-os zálogl. 100 frtjával	742000 —	1897. évi nyeremény	296023 65
29.500 frtnyi m. jelzálog-hitelb. 4 ^o /o-os nyereménykölcs. kötvényei 123-50 frtjával	36432 50		
M. jelz.-hitelb. 4 ^o /o kölcs. 5 db nyereményjegye 22 frtjával	110 —		
250.000 frtnyi m. jelz.-hitelbank 4 ¹ / ₂ ^o /o-os zigl. 100 frtjával	280000 —		
2.467.400 frtnyi Budapest főv. 4 ¹ / ₂ ^o /o-os kölcsönkötvényei 100 frtjával	2467400 —		
1.689.500 frtnyi m. kir. államv. ezüstköcs. 4 ¹ / ₂ ^o /o-os kötv. 100 frtjával	1689500 —		
97.400 frtnyi m. kir. keleti vasuti államkölcsön 5 ^o /o-os aranykötvényei 120-50 frtjával	117367 —		
199.800 frtnyi m. kir. 4 ^o /o-os földteherment. kötvények 97 ¹ / ₄ frtjával	194305 50		
6.514.000 frtnyi m. kir. italm. jogkárt. 4 ¹ / ₂ ^o /o-os kötvények 100 frtjával	6514000 —		
Besztercebánya-brezovai és piski-vajdahunyadi vasuti els. kötv.	980445 67		
40.000 frtnyi egyesített államadósság 4 ² / ₁₀ ^o /o-os papírjár. (május—november lejár.) 101 frt 75 krjával	40700 —		
510.945 Lire 75 c. olasz 5 ^o /o-os járadék és kamatai	227284 12		
Tulélési csoportok értékpapirjai: 62.000 frtnyi m. k. italm. jogkártalanítási 4 ¹ / ₂ ^o /o-os kötv. 100 frtjával	62000 —		
1897-ben esed. kamat. és elszám. pénzküldemény	252522 76		
Jelzálog-kölcsönök	192486 24		
Kötvény-kölcsönök	3187628 —		
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök	8420 69		
A központ tartozása folyó számlán	205670 90		
Vezér- és főügynökségek és mások tartozásai	774542 70		
	32987279 08		32987279 08

Zsende Károly, a központi könyvezés főnöke.
 mody Vilmos, báró Schossberger Zsigmond, gróf Zichy Nándor.
 yokban meghatározott elvek szerint készülteknek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel
 gegvezőknek találtuk.
 Géza, Giczey Samu, Hajós József, Jekelfalussy Lajos, László Zsigmond.

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— Forrásokból szedvegeti: Szabolcsi Miksa. —

Többeket öl az arany, mint a vas.

*

A vas, amely öl, másnak a vasa; a gyilkoló arany az áldozat tulajdona.

*

Ne türjetekek társaságtokban olyan embert, ki felebarátja orczáját nyilvánosan megfehériti, (azaz megszegyeniti, úgy, hogy a megsértett ember arca elhalványul); de nagyra becsüljétek azt az embert, ki az ilyen bántalmat hallgatag eltüri. (Egy másik morál — de nem a talmudmorál — szerint kivetendő a társaságból az az ember, ki nyilvános sértést eltür, de legény a maga talpán, ki a sértést elkövette. Akceptálhatták az utóbbit, de hogy a talmudmorál igazságosabb, emberibb, nemesebb: azt tán a párbajok hősei sem tagadják.)

*

A gyermek, ki elveszítette édes anyját, nem csak édes anyját vesztette el, hanem elveszítette édes atyjának is a felét.

*

Azzal, hogy: »ugy is szegény,« sok szegény embert raboltak meg már. Az ilyen kurátorokra is czélozhatott Salamon király Példabeszédeiben, mondván (22. 22): ne rabold meg a szegényt, mert szegény. (Azaz, az a körülmény, hogy valaki »ugyis szegény«, ne szolgáljon soh'sem okul arra, hogy a község az őt megillető nagyobb segélyt lejobb szállítsa.)

*

Barátod, ki soh'sem talál kifogásolni valót cselekedeteidben: nem igaz barátod.

*

Aki még szégyelli magát, abból nem halt még ki az erény. Csakhogy kétszer annyi az erény abban, ki önmaga előtt is szégyelli magát, mint abban, ki csak mások előtt pirul.

*

Javaidat kétszer akkoráknak látja az irigység, mig előnyeidnek felényit látja csak: lát többet a valónál, lát kevesebbet a valónál, csak épen a valót nem látja.

*

A kereskedő, ki a lábát nyujtja, később a kezét fogja kinyujtani. (Ez a kifejezés, lábát nyujtani, annyit jelentett a régieknél, mint nálunk »a nyelvet öltögetni«. A kereskedőről van szó, ki hitelezőit megcsalja és a helyett, hogy fizetne, lábát nyujtja nekik, azaz kiczagja őket. Szentencziánk szerint az ilyen kereskedő elébb-utóbb koldusbotra fog jutni [ki fogja nyujtani a kezét]: mert a csalót kerülni fogják, nem lesz hitele, nem lesz becsülete és nem lesz vevője, úgy, hogy elébb-utóbb tönkre kell mennie.)

*

A megtértnek ne lobbantsd szemére hajdani bünét; bünösek vagyunk mindannyian.

*

Ellenséged halálának ne örvendj; meg fogunk halni mindannyian.

*

Vaknak születni nem olyan szerencsétlenség, mint megvakulni.

A születésénél fogva szegény ember boldognak mondható az olyan szegényhez képest, ki hajdan bőséget látott a házában.

*

... ő, ki mindenkinek ellensége, ellenségét látja mindenkiben.

*

Vágy, irigység, gond: hajad fehéritői, tested meggörbitői, életed megrövidítői.

*

Vásárlásnál elébb szolgálják ki a férfit, aztán a nőt (a férfinak drágább az ideje); segélyezni (ha férfi is, nő is segélyért jönnek) elébb segélyezik a nőt, aztán csak a férfit; mert a nőt meg kell kimélni attól, hogy soká szegyenkezzenek.

*

A tüzes oszlop, mely a Szentírás szerint éjjel Izrael előtt járt, nappal hátuk mögé került. — Ugy van ez még ma is. A gyűlölet éjjelében Izraelnek a hitnek tűzoszlopa világít; de hátra kerül az erőnek, kitartásnak és vigasztalásnak ez a forrása, ha a szabadság nappala süt Izraelre

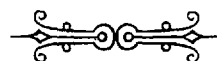
*

Tréfás magyarázatok.

A jámbor asszonyoknak volt az érdeme hogy az Örökkévaló megváltotta Izraelt az egyiptomi rabszolgaságból. (Egy jókedvű kommentátor monda fölhasználásával, a talmud e mondásához a következő magyarázatot fűzi: Izrael jámbor asszonyai sirva panaszták el az Örökkévalónak férjeik szenvedéseit és könyörögve kérték megváltásukat. — Gyermekeim, szolt a Mindenható, szavam köt. Már Ábrahámnak megmondottam (Mózes I. 15. 13.), hogy ivadékaik 400 évig lesznek rabok, ebből pedig csak 210 év telt le. — A'yánk, Istenünk, szoltak erre a jámbor asszonyok, hisz ezen könnyen lehet segíteni. Maradjanak rabok tovább is, de ami rabjaink; gondoskodunk mi majd róla, hogy nálunk se szenvedjenek kevesebbet, mint az egyiptomi tyrannus járma alatt. Az Örökkévaló elmosolyodott és igent intett. Izrael 190 esztendővel elébb szabadult ki Egyiptomból, de az asszonyok jármát, mely alá azután kerültek, nem rázhatták le azóta soha.)

*

»Ha jóllaktál, imádkozzál.« (Mózes V. 8. 10.) Az éhesnek nem parancsolja ezt a Szentírás, mert az éhes ugyis imádkozik.

Ima a szabadság napjának ötvenedik évfordulóján.

Nemzetek Istene! időknek Istene! Mindenható! a kinek jobbja tavasznak jöttén violát szór a földre, s még balkezed is áldásra van nyitva: a te hűséges magyar néped keres föl ma téged. Szívében földereng egy mult tavasznak tündökletes képe — akkor is enyelgve hajtogatta a télutói szellő a rügyezni kezdő fákat, akkor is zsendülő virágfakadás napja volt, akkor is megújhódásról regélt a morajló völgyi ér, s a hegyekről alászakadó zuhatag; hiszen tenéked templom ilyenkor, tavaszi hajnalhasadáskor a nagy világ: oltárod ott áll az erdők sűrűjében, a virradó pagonyok mélyén, a bazaltszirtek gránitos ormán; ébredő folyamok morajja viszi széjjel a te nevednek dicsőségét; föllegek ütődnek egybe, s dörrenve zendül meg a te világorgonád; tengeren tulról suhanva jönnek a vándorfecskek, s csirregő nászdalokkal röpdösve körül az itthoni fészket, még a szárnyuknak lebbenése is imádság te előtted; rigónak füttye, tengelicze pittvegése zsoltár tenéked, Istenem! Uram!

Nem kell hát tenéked a mi emberi sóhajtásunk, nem ér fel Tehozzád a mi orgonánk bugása, lörpe te előtted mind a mi ünneplő vigasságunk — hanem mi azért keresve keresünk téged: a kebelünkben duzzad a hozzád való vágyakozás, a szívünkben mintha hunyó paraszak üszke szikrázva vetne lobbót, bontogatják szárnyaik a multaknak emlékei, s röpülnek velünk, megszire, glóriás idők sugaras ködébe — óh, ne vedd el mitőlünk, a te magyar nemzetedtől elbizott hiuságnak, ha azt a verőfényt ötven évvel ezelőtt melegebbnek tartjuk minden más tavasznál, ha azt a teremtő napsugarat ötven évvel ezelőtt forróbbnak tudjuk minden utánajötnél, ha azt a rózsát ötven évvel ezelőtt pirosabbnak tartjuk minden rózsaszálnál, ha ezt a mi imánkat ötven év letelte után olyannak véljük, mint a hazáját újra föltaalát vándormadár szabadságénekét. Hiszen mi is olyanok voltunk, mint az a lankadtszárnyu kis madárka őszi esillaghullásnak idején, a mikor fekete fátyollal éjjel szakad a földre és tompán terül el a virradni nem akaró éjfélen — ah, az a vándorgolya ilyenkor messzire száll, a pyramisok örökvarázsú országába, a hol mindéig virul a nárdus és a krokosz, és nem kell neki látnia szerelmes szép hazája hervadását — de mibennünket itthon tartott az édes hazai földhöz való rajongó szerelem és gyötrődő hűség, és alélt kebellet kellett látnunk a népszabadság elnyomását, az emberi jogok fékentartását, a szabad szónak bujdosását, a szabad gondolat guzsbaverését, a haladásnak kerékbekötését, a nemzeti önérzet eltiprását, irodalmunk zsibbadását, eszményeink sirbataposását — de te Uram! Éber! ötven évvel ezelőtt, ezen a szent napon, márcziusnak idusán, a népakaratnak diadalt szereztél, a harsonákat ujjongásra szerelted, a kardokat kiköszörülted, a szíveket fölemelted, az éjjelt szétoszlattad, az ajkakat beszédessé tetted, a holtakat életre hivatad, a félénkeket hőssökké avattad, a dadogókat profétákká ihletted, az írók

tollát szárnyakká változtattad, a pásztorsipót riadó tárogatóvá varázsoltad, a költők lantjára ágyuk dörejének szabadság hangjait adtad — de te Uram! népeknek Istene! megmutattad a nagy világ előtt, hogy bár a magyar földön nincsen földindulással fenyegető, tüzetokádó vulkánalakzat: minden sziv olyan ezen a földön, mint a lávával teli sziklatömb, hallgat sokáig, de egyszer aztán kitör a zivatar, és jogait megköveteli, s halálnak halálával hal meg miatta, és a hármás halom mindegyikére föláll egy-egy szárnyas génius, és ébresztgeti egymást, és ébresztgeti a hont: beléfű az egyik a trombitájába és végigsüvit a rónán: szabadság! beléfű a második a harsonájába és szerteviszi a magyar szellő: egyenlőség! megriasztja a harmadik ébresztőjét és visszaveri minden domboldal és minden völgy is odalenn: testvériség! és jó egy negyedik, próféta, vates, halhatatlan költő, és föl-sir és fölsikolt és diadalt szerez éneke: »Talpra magyar! hi a haza! itt az idő, most vagy soha! a magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!«

Ez ég ma a mi szívünkben, Isten! ezzel jövünk ma dicsekedni elébed, hatalmas Ur a föllegek mögött! márvány elomlik, a gránit szétmáll, a kőszirt szétmorzsolódhatik, de a mi emlékezetünk erősebb, mint a márvány, szilárdabb, mint a gránit, magosabb, mint a kőszirt!

Diadalban uszik az ország! diszruhát ölt föl a magyar föld! szőke Tisza kibontja kaczerán lengő selyemhaját s átöleli véle az álmodó rónát! a Duna habja imákat mormol, a mint végigsiet a völgykatlanok között — a Kárpátok hóval lödött bércei hozzád kiáltanak föl: Légy áldva, Isten! nemzeteknek atyja!

Ámen!

Dr. Kiss Arnold,
veszprémi főrabbi.

A koldus.

— Ismeretlen nevű költő után. —

Szegény, zsidó koldus vánszorogva lépett . . .
Sápadt volt az arca, ruhája meg tépett.
Minthogyha Izrael élő képe lenne,
Nyomor, gond és bánat testesült meg benne.

Őszi szellő lebben. Dideregve, fázva,
Bekopogtat halkán sok keresztényházba.
Kikergetik durván, tova onon félve.
Sóhajtása, jajja belevész a szélbe.

A mint megy, a mint megy, zsidó házhoz ér el,
Rajta a czipraság aligalig fér el.
Megáll ott a koldus. Szeme fénye lobban.
Tova megy onon búsan, nem kopogtat ottan.

Csudálkozva szölok: „Magyarázd meg tettet!
Keresztények házáit mindmindent sorba vetted,
Csak a zsidó testvért kerülöd el épen? . . .
Szégyen-szemre mondom: semmikép sem értem!”

Busan szól a koldus: „Ha csak ez a gondod,
Magyarázat helyett régi mesét mondog:
Egyszer az aranyrak mi jutott eszébe,
Világ-látni indul, botot vesz kezébe.

*A mint megy, a mint megy vaskohóba toppan.
Hát im egy vasdarab dbéget ép ottan,
Ott fekszik az üllön — vaskalapács csattan —
Belőle, mig jajgat, ezer szikera pattan.*

*„Szégyeld magad, szégyeld, ordítsz mint a féreg,
Nó én, arany, akkor sokkal többet érek,
Ha kalapács zuz-ver, nem élvezek én sem,
Bármily nagy ám leinom, nem üvöltök még sem.“*

Erre a vasdarab im ezeket mondja :

*„Csapásait rád az idegen vas ontja,
S idegentől tünni, — világ sorja ez csak,
Igy volt és így leszén, a mig világ lesz csak.*

*„Ámde én vas vagyok, mint ő oly vas épen,
Bárhogy üt, bárhogy ver, testvérem ő nékem,
S a mit testvérkéz üt : méreg van a sebbe,
Bármily lősök voltunk, belehatunk ebbe.“*

Roboz Andor.

Dohánypénz.

Az egyik ur volt. Aranyból volt neki két csillaga. Ugy hitták, hogy Herr Oberlajdinánt Emerik Keresztlessy Edler von Nagy-Katolna und Kis-Kereszt.

A másik kevésbé volt ur, bár két csillagot ez is hordott, de posztóból volt. Ezt úgy hitták, hogy Blajer. Lefelé úgy hitták, hogy Herr koplár Blajer, fölfelé: Sie Korporál.

A főhadnagy ur század komendáns volt, mert a kapitány ur a major iskolába járt, — a káplár czimerkomendáns-stelfertreter volt, mert czukszűrő Sárady betegen feküdt az iskolában. Tudja Isten, mi baja lehetett.

A főhadnagy olyan ember volt, a kire a bakák azt mondták, hogy kemény ember, de jó ember.

Kissé furcsa dolog ezt a két fogalmat egymás mellé állítani; de ha a bakák így mondták, akkor így is volt, mert a a bakáknak igen jó emberismerőjük van.

Megtörtént dologképen meséltek egymás között egy paraneskiadás után, hogy a frájter Cziráda — hogy hogyan ragadt rá ez a név, azt maga se tudta talán — mondom, a frájter Cziráda egyszer mulatott a »Fehér ló«-ban és este három negyed kilenczkor odament a tiszt kaszinóba, kihivatta a főhadnagy urat a vacsorájától és jelentette neki, hogy mulat a földijeivel a koresmában, de nincs neki időtánja, hát adjon neki kimaradási engedélyt.

A főhadnagy ur adott neki este időtánt 11-ig, másnap reggel pedig adott neki 6 óra vasat, nem azért, mert a kaszinóból kihivatta a főhadnagy urat, hanem azért mert nem szolgálati uton kérte az engedélyt.

— Tanuld meg, hogy a frájter után jön a káplár, azután a firer, aztán az őrmester, a tiszthelyettes ur, a hadnagy ur és csak aztán jön a rapport, a hol időtánt kérhetsz tőlem.

A káplár Blájjerre sem haragudott jobban a főhadnagy ur, mint a többiekre. Mert mondom, kirukkolás előtt mindegyikre haragudott egyformán, és ha a gyakorlat nem jó sikerült, akkor a hat óra vasok, kaszárnyáristomok és egyéb ilyen istentelen dolgok úgy repkedtek a századnál, mint szunyogok nyáron a sáncz árkaiban. Ellenben ha jól sikerült az ibung, hát berukkoláskor csapra veretett egy hordó sört, dinczfrájt adott délutánra, időtánt estére: Hadd mulasson a családod!

A családnak ma is ilyen mulatós délutánja volt. Délelőtt löni voltak a szisztatton és az alezredes ur igen megdicsérte a századot, mert a czillerek csupa treffert

mutattak, alig volt feller. Tudniillik, hogy szisztatton úgy megyen a dolog, hogy a baka odaáll a standhoz, aztán elmondja a mellette álló instruktorjának, hogy mire lő ő most.

— Gancze figur, czvájhundert mit gestrickene kor.

Ez azt jelenti, hogy most ő lő kélszász lépésnyi távolságból teljes emberalakra, »mit gestrichenen Korn«, vagyis, hogy sem magasra, sem mélyre nem fogta a czélzólegyet.

Erre megtölti a fegyvert, anslágba veszi, behunyja a bal szemét és czéloz, s mikor legjobbnak gondolja megrántja a czinglit. A puska durranik egyet, pofon vágja a kolbnival a bakát, a katona leereszti a fegyvert, az instruktor mellé adott katona csenget a czillerek, a cziller pedig mutatja az eredményt; ha a gancze figurának a kékre mázolt elejét mutatja, akkor talált, ha a vászon hátulját mutatja, akkor a golyó félrement. A baka pedig jelenti:

— In'anteriszt Bujna, treffer!

Ezt hangosan kiáltja, hadd hallják meg a tiszturak is. Ell'mben igen lassan szól, hogy:

— In'anteriszt Bujna, feller!

A czillerkomendáns ma délelőtt a káplár Blájjer volt, és mivel avizálva volt, hogy kijön az alezredes ur is, hát meghagyta a czillereknek: Sok fellert ne mutassatok ám! A czillerek nem igen mutattak hibás lövést, az alezredes megdicsérte a századot, a század parancsnok főhadnagy ur azt mondta: Jól van fiaim! és délutánra dinczfrájt adott.

A bakák puczolkodnak, készülnek kifelé a városba.

E közben kikiált a manikulás az iroda ajtón: Napos! dohánypénzt összeszedni!

Ez megint magyarázatra szorul. A dohánypénz olyan pénz, a melyikért a bakának dohányt adnak. Minden héten két paklival; négy krajezárért egy csomagot.

Mivel pedig a jó rend és katonai regula meg nem engedi, hogy ama négy krajezár ára dohányt csak úgy szegény emberesen, minden parádé nélkül vehesse meg a katona, — hát azért a dohánypénz összeszedés is forsriftosan megy.

A káplár Blájjerhez, tudniillik odamegy a napos s jelenti: káplár ur jelentem alásan dohánypénzt összeszedni. Erre a Blájjer előveszi a tábákszlisztát és elkialja magát először tótul: Na tabák zadázát, — azután magyarul: Dohányra befizetni! A bakák egyenkint odajárulnak a káplárhoz és leteszik a nemzet oltárára, — mit mondok, a fényesre surolt asztalra a nyolcz krajezárt. A káplár beírja a jelentkezőket, a dohánypénzt pedig elteszi holnap reggelre, mikor majd rapportnál át fogja adni a manikulásnak a főhadnagy ur jelenlétében. A manikulás a többi munkát már az irodában végzi. Beírja a tábákszzurnálba, hogy a század pipásai ennyi meg ennyi dohányt kérnek, a pénzt beírja a geldekszpedicziós könyvbe s elküldi a fölvarunksirodába. Hogy ott már mit csinálnak aztán vele, azt már nem lehet tudni, mert nem igen mondják meg; de annyi bizonyos, hogy a dohányért megint el kell küldeni két embert, a ki haza hozza, és mikor már a manikulás meg az őrmester kiválogatták a legjavát, csak akkor szabad szétosztani a többieknek.

Tehát a káplár Blájjer szedi össze a dohánypénzt és a garasokból összehordott pénzesomó kezd tekintélyes összeg lenni. A czugban 20 an vannak. Járna tehát 40 csomag dohány. De mivel az infanteriszt Kovácsnak a szeretője nagy uri háznál szolgál, hát ő nem pipázik, csak cigarettát szí. Tudja Isten, honnét veszi. Azt mondja: kerül. — Így tehát marad 38 pakli dohány,

a melyért 1 frt és 52 krt kell majd holnap reggel a káplár urnak beszoigáltatni.

A káplár ur Blájjer megolvassa a pénzt. Megvan. aztán beleleszi az erszényébe és megy a városba.

A városba való menés pedig abból áll, hogy a Blájjer beül egy hatodrangu kávéházba, a hova nem igen szoktak egyéb vendégek, csak altisztek járni, ott rendel egy kávé-t és közben ujságot olvas és beszélget a pajtásai-val mindenféle katonai dolgokról és megvitatja a napi eseményeket.

Igy tesz a Blájjer.

Ellenben vannak egyéb katonák, a kik nem így tesznek. Némelyek billiárdoznak és játszanak karambolt, vagy paczikát. Hogy ez az utóbbi mi lehet, azt a káplár Kutschera tudja csak, mert ő hozta ezt a játékot Bécsből, a hol pinczér volt, — és rendesen olyan játékrendet és szabályokat állít föl, hogy a nyeres az ő oldalán van mindig. — Az öreg zupások pikét játszanak és ehhez virzsina szivart szivnak, mert a piketirozás sok beszéddel jár és a virzsina megoldja a szót. A muzsikuskok cseh gyerekek, ezek »snapszot« játszanak, a mi igen szép játék lehet, mert minden este összevesznek a játszók. Osszeverődik továbbá egy kalabriás párti is hármashban, melynek rendszerint az a vége, hogy a Lövy elfogja a Schwarz-ot a kilenczesét, a miért [a Schwarz partnere, a firer Kardos (de büszke a nevére, pedig a keresztnéve Izidor) összeszamarazza a Schwarz-ot és megfogadja, hogy ilyen »Heuochs«-sal (ez a cím igen használatos a kaszárnnyában) többé nem ül le kártyázni. Persze másnap este megint előlről kezdik.

Ilyen dolgok történnek a nagy szobában.

A kis szobába, melynek üvegajtájára zöld függöny van borítva, csöndesebb publikum szorult. Az igazi játékosok, a kik keveset beszélnek, de annál inkább játszanak. Itt a *ferbli* uralkodik. A játékosok rangkülönbség nélkül, összebujva ülnek egy-egy asztalnál és nagy összegbe játszanak. Honnét kerül a pénzük hozzá, azt ők tudják. Valószínű, hogy szüleiktől kapják, de bizonyára nem ferblizés czéljára.

Az arczok ki vannak pirulva, át vannak izzadva és izgalommal lesik a játszók a kártya járását. A kártya pedig ma igen furcsán jár: a formeister Blum a reitende Batterieből egyre nyer, ellenben a káplár Steiner, a ki a brigád kanczelláriába van komandirozva, remegő kézzel nyul a kártyák után, mivel ma még mást se tett, csak fizetett.

Pedig ugyancsak meg kellene fontolnia a Steinernek, hogy mit csinál. Mert addig, míg a saját pénzét vesztette el, addig csak kicsiny volt a baj, most azonban már nem a saját pénzéből fizet, hanem abból, a mit rábizott a brigadstabs tiszt ur, — és ez nagy baj.

Csak hogy a kártyázó ember nem törődik azzal, hogy mi lehet a következménye annak, hogy ő most kártyázik. Ő csak azt a festett lapot látja és csak avval törődik. Csak avval törődik, hogy milyen kártyája jut és minden vesztés után megújuló reménnyel teszi föl pénzét a kártyára, hát ha most nyer.

A Steiner az utolsó forintot váltja föl és a kétségbeesés tükrödzik vissza az arczán, — ha ezt is elveszti? . . .

A kártyalapokat szétosztják, a játszók közül alakult nézőcsoport izgatottan nézi a játszók kártyáit, maguk a kártyázók idegesen veszik kezükbe a lapokat, — a Steiner megint vesztett.

Higgadságot erőltetve kel föl a székéről.

— Nem játszom többet.

Imbolyogva megy ki az olvasószobába és maga sem tudja, hogy mi tévő legyen most.

Odaül a káplár Blájjer mellé, ki még mindig az ujságot olvassa.

A Blájjer észreveszi rajta, hogy a pajtása igen izgatott s résztvevően szól hozzá:

— Mi baj, Steiner?

A Steiner odahajol hozzá és lassan sugja neki, hogy senki sem hallja:

— Elkártyáztam a főhadnagy pénzét.

Aztán megkapatva egy új gondolattól a vizbefuló ember kétségbeesésével szól:

— Pajtás, ha Istent ismersz, adj kölcsön pénzt, hogy visszanyerjem a pénzt, a mit elvesztettem. Tudom biztosan, hogy a kártya most fordult meg. Ha játszhatom, visszanyerem minden pénzemet, ha pedig vissza nem nyerem, akkor végem van. Holnap le kell számolnom a főhadnaggyal és ha hiányzik a pénz, csak a golyó marad számomra. Segíts rajtam, megáld érte az Isten.

— Nincs pénzem. Adnék szivesen, bár tudom, hogy azt is elkártyáznád, de nincs. Néhány krajczárom van csupán, azt odaadom, ha kell.

A kártyas ember mohóságával kap utána a káplár Steiner.

— Akármennyit, csak add ide. Biztosan tudom, hogy most visszanyerek mindent.

A Blájjer előveszi az erszényét és a mint kivenne belőle némi aprópénzt, pajtása észreveszi, hogy az erszényben van még pénz. Ezüst forintok.

— Barátom, ne tagadd, láttam, hogy van pénzed. Add ide. Az életéről van szó, a becsületedről, mindenemről. Ha most odaülhetek az asztal mellé, visszanyerem a pénzt. Tudod milyen pénzt: a főhadnagy pénzét. Add ide!

És nyult az erszény után.

— Nem lehet. Nem az enyém. Dohánypénz.

— Nem baj. Egy óra mulva visszakapod, ha pedig nem adod ide, egy óra mulva a sáncz árka között föbe lövöm magamat. Add ide, mentsd meg az életemet.

A Blájjer szabadkozott.

— Nem. Semmi esetre sem. Hálha elveszited? Akkor én jövök bajba. Ismered a főhadnaggyomat. Az nem érti a tréfát.

— Tudom, de nézd, hisz csak 2 forint az egész, még ha elvesziteném is, te kapsz annyit kölcsön valakitől. De tudom biztosan, hogy nem veszttem el. Nyerni fogok; add ide.

Szinte nem is tudta, mit tett a Blájjer, mikor odanyult a kinestár pénzihez, hogy odaadja a pajtásának. Mert ha tudta volna, alig adta volna oda. Csak azt tudta, hogy a pajtása könyörög neki és ő tőle várja a megmentést.

Hanem a kölcsönpénz sem hozott szerencsét a játszónak. Egy-két fordulóra elnyerték tőle és mikor az olvasószobába újból kitántorgott, a Blájjer már leolvasta az arczáról, mi történt.

— Végem van. Elvesztettem ezt is. — És kimerülten rogyott egy székbe.

A káplár Blájjer megrémült. A dohánypénz!

— Látod, látod, mit tettél. Magadat és engemet szerencsétlenségbe döntesz.

— Bocsáss meg pajtás, azt hittem, hogy nyerni fogok. De nem nyertem. Mit tegyek?

Hazar Hugó.

(Folytatása következik.)

Márczius 15.

»Romlásnak indult hajdon erős magyar« — megint ez a kiáltó szó hasogatja lelkünk és ime egy napra hirtelen csak vége szakadt a keserűségnek és egy boldog és örvendező nemzet jelenít meg előttünk. Az esti szürkületben, melyben a denevérek röpködnek és baglyok szálltak ki odúikból, hirtelen kigyúlt a hajnal, az, a mely félszázaddal ezelőtt hasadt hazánk egén. Megint láttuk a nap tüzgolyóját, a fényt lövelő, világosságot terjesztő sugarat, a melytől, ködöt, párat oszlatván, harmat száll a földre és dalos madár röppen a magasba.

Megszólaltak a nemzet legjobbjai és a szabadság éneke volt minden szavuk; fohász kelt milliók ajkán s ez a testvéri szeretet hozsannájává olvadt, és millió szívek dobbantak meg, egyenlőkké válván az emlékezésben.

Elültek a baglyok és denevérek, avagy ijedten, szárnyukat verdesve röppentek föl. Hát a hajnal érkezett volna el, a mikor ők éjszakai zsákmányra készültek . . . ?

Oh, mily csalóka volt a kép! A hajnal itt volt, de nem az, a mely után delelője felé indul a nap; hanem az, a melyik után rónák határán, hegyek mögé buvik. A piros foltot még látjuk az ég alján, egy pár aranyos küllő is megvillan még . . . Vajjon kilobban-e egészen a nap és sötét, csillag-talan, hosszú éjszaka következik-e utána?

*

Ünnep volt s ime, mint a lakoma után lidércnyomást érzünk másnap. A fejünk ló, a gyomrunk keveredik és fáj minden tagunk, mert nem vagyunk szobrok.

Pedig nem volt lakoma.

Csak a lelkünk épült, és röppent ki a mindennapi élet küzdéseiből és öltözött ünneplőbe. Ünneplőbe, hogy köszöntse a hajnalt, a mely már a bibliában fogantatott. Mert egyenlőkké, testvérekké és szabadokká már Mózes által tőn bennünket az Úr! És a mit ő tőn, azért küzdöttek az emberiség nagy szellemei: Mózes, a makkabeusok, Árpád, Napoleon, Kossuth és Petőfi, megannyi messiás, a kik eljöttek, hogy betöltsék a törvényt.

Hazát szerezni, hazát szeretni tanított mindenik, mert Istent tisztelni csak békés otthonból lehet. Dárda, kopja, kard éle elől fut az erkölcs s a viszátkodás istenkáromlóvá teszi az embert. Csak a békés munkában edződő gondolat és lélek tud igazán Istenéhez emelkedni, hogy aczélesságot kérjen a további küzdésre, szívósságot az ellenállásra, erőt öröm és búbánat viselésére.

*

A magyar zsidóság hazát szerzett itt s azt megszerette. Árpád honfoglaló hadaival egyidejű ez a szeretet. Nem mindig nyilatkozhatott szabadon. A mai baglyoknak és denevéreknek — őseik is voltak, mert csak forgása van az időnek s nem kezdete és vége. De 1848 márczius idusa, hatszázados viszonztság után, szabadságot hozott és adott a magyar zsidónak a hazaszeretetre, amint megtette ezt a jobbágygyal is. A hazátlan vándorlás évei után — az ígért földje következett. Honfoglalás ez is a főlzabaldultak milliói számára, akik közül kevés volt a zsidóhitű. És a nemzetségek, törzsek elhelyezkedtek; de nem a zsidóhitűek azok, akik ma is idegennek érzik itt magukat. Sőt akik zsidóhitűek idejöttek is, mint Ruben, Gad és Menasse fél törzse, oltárt emeltek annak bizonyosságul, hogy habár a Jordán természetes határ (vallási) is köztük és az őslakók között, ők mégis *egy néphez tartozóknak* érzik magukat a magyarral.

És ez az érzés megnyilatkozást keres és talál minden egyes kínálkozó alkalommal, örömben és búbán, aminek sora van.

Szászok, oláhok és szlávok adják a leigázott filiszteusok, edomiták és amelekiták törzseinek szerepét: az adót megfizetik, mert muszáj; de oltárt *nem* emelnek annak tanuságul, hogy ők a magyarral egy néphez tartoznának.

Brassó és Simánd — vallják ezt ezuttal.

*

Mi, zsidók, oltáraink elé járultunk: templomban, iskolában, hogy tanuságot tegyünk újra aggódó szívvel bár — és örömben mégis — hogy a magyar nemzethez tartozunk. Az öröm a nemzeté volt, az aggódás a mienk, kizárólag a mienk. A keserű füvek ezek, amiket Egyiptomból való kiszabadulásunk örömnünnepén sem nélkülözhetünk. Ime, a mi sorsunk.

Tiszta szívet hordunk kebelünkben, melyet hazánk iránt való szeretet hevit, minden erőnket és munkánkat, lelkesedésünket és képességünket annak szenteljük, hogy nemzetünket, a magyar nemzetet tegyük nagygyá s amikor ehez való jogunkat és szabadságunkat, — erre való törekvésünknek a nemzet többi fiaival való egyenlő voltát testvéri szeretettel ünnepeljük: akkor a kelő nap helyett, a leáldozó nap sugara vetődnek szemünkbe. . . .

*

Nem hirtelen állt be a szürkület; a szabadság napjának hanyatlása sem pillanat szüleménye. Régen láttuk az ivet, a pályát, mely lefelé vezet; de ez nem rontotta meg ünnepi hangulatunkat. Mi szilárd kövekből raktuk össze oltárainkat és nem muló idők, nem hangulatok

számára építettük. Kitartáshoz, szívóssághoz hozzászoktunk és évezredes gyakorlatunk van ebben. Nem jó dolog hivatlan vendégnek lenni, de mi nem vagyunk vendégek, csak kitagadott fiu talán némelyek szemében. Ám a kitagadás sem bontja meg szülénk iránt való szeretetünk erős szálaít, hiszen testvéreink többsége testvérnek, egy azon szülő gyermekeinek ösmer bennünket, s amíg azt látjuk, a mi Csongrádon történt, hogy 1000 magyar paraszt elmegy a zsinagógába a zsidó pap hazafias beszédén lelkesedni s amíg azt látjuk, hogy a magyar intelligencia iskoláinkban, istenházainkban *legszentebb* hazafias fölbuzdulása közepette testvért lát bennünk: addig nem kell tartanunk attól, hogy végnélkül való, csillagtalan éjszaka következik, hogy a világosság és fény sugarai helyett denevérek és baglyok szemei világitanak s hogy nem hasadna föl többé a szabadság hajnala . . .

Haber Samu.

Arról a nagy lelkesedésről, melylyel márczius 15-ikének félszázados évfordulóját a magyar zsidóság templomaiban és iskoláiban megünnepelte, eddig a következő tudósítások érkeztek hozzánk:

Szegeden két ünnepséget rendezett a zsidóság márczius 15-ike ötvenedik évfordulójának emlékezetessé tételére. Az egyik az ifjuságnak, a másik a hitközségi tagoknak szólt, mindakettő a templomban folyt le. Az ifjuság $\frac{1}{2}$ 9 órakor vonult a zsinagógába és ott »Oh Istenünk, égi Atyánk« kezdetű dalt énekelt. Ezt *Löw Immanuel* dr. főrabbi ritka szép ünnepi beszéde követte, amely az ifjuság kebelében kilobbantotta a hazaszeretet, királytisztelet és vallásosság érzelmeit. Az ifjuság ünnepségét a Hymnuszsal rekesztették be. — A hitközségnek szóló istentisztelet, melyen a város kitünőségei, intelligenciája nagy számban voltak képviselve, d. u. 5 órakor került sorra a Talpra magyar, az Oh istenünk, égi Atyánk és Adon Ólom karénekek előadásával *Schorr Mór* főkantor közreműködésével kezdődött. Az ünnepség derékrésze és fénypontja *Löw* dr. főrabbi ünnepi szónoklata volt, amely mestermű a maga nemében és a közönséget egészen magával ragadta azokba a fennkölt régiókba, melyeket a hazaszeretet és istentisztelet alkotnak.

Aradon a templomban és iskolában ünnepelte a zsidóság a maga részéről a szabadság napjának 50-ik évfordulóját. Az ifjuság kezdte reggel 8 órakor az iskolában. Itt a gyermekek szavaltak, énekelték és a tanítók ünnepi beszédeket mondtak. Majd zászlók alá csoportosultak a zsidó iskola növendékei és a Szabadságtérre vonultak, hogy ott az ünnepi menethez csatlakozzanak. A templomi ünnepélyt d. u. 4 órakor rendezték. Ezen a hatóságok, testületek és egyesületek vezetőségei is mind részt vettek. Az ünnepséget a Szózat eléneklésével kezdték. Ezután a főkantor a Ma tovu imát adta elő karkisériettel, majd *Rosenberg Sándor* dr. főrabbi pompás imát mondott az irástartó előtt, mely után a *szentírásokat kivették és körben hordták a templomban*. Ezt követte *Rosenberg* főrabbi remek ünnepi beszéde, melynek szépen megépített körmondattal szárnyalóvá tették a hazafias érzületet. Végül a Hymnuszt énekelték.

A debreczeni izr. hitközség templomban és iskolában ünnepelte márczius 15-ikét. Az új templom zsufolásig megtelt közönséggel. Az elemi iskola növendékei, tantestülete *Frievald* kántor énekkarával együtt énekelték a király-hymnust. A kántor recitálta a 128. és 207. zsolttárt. *Krausz* Vilmos főrabbi emelkedett szellemű beszédben méltatta márczius idusát párhuzamot vonván — Adar, Niszan és márcz 15 közt. A templomból a növendékek a tantestülettel, iskolaszékkel és előjárósággal az iskolába mentek, a hol folytatódott az új napé. A tanulók a kántor vezénylete mellett énekeltek Hubay királyi hymnusát, aztán a IV. V. és VI. osztályu tanulók szebbnél-szebb hazafias verseket szavaltak és a szózat-tal bezárták az ünnepet. — Az orthodox templomban szintén megünnepeltek Márczius 15-ikét. A templom ez alkalomból zsufolási megtelt. Elénekeltek a 21, 66, 100 és 117 zsolttárokat, *Rosenberg* Farkas rabbi pedig szép hálaímtát mondott a hazáért és királyért.

A csongrádi izr. hitközség márczius 15-ét nagy fényvel ünnepelte meg. A tágas templom zsufolásig megtelt és még több száz főből álló közönség künn is rekedt a templom előtti téren. Jelen voltak a hatóságok, testületek, egyletek és a város intelligenciáján kívül mintegy 1000 szocialista paraszt, kik mindannyian nagy áhitattal, meghatottsággal hallgatták *Büchler* Márton főrabbi ékes szavait, ki egy óráig tartó remek beszédet mondott és a nagy figyelemmel kísért szónoklat után egyenkint siettek üdvözölni a szónokot. Le nem írható nagy hatást tett a népre ez a mesteri beszéd. Az ünnepélyt emelte még az iparosok dalárdája is, mely hazafias dalokat adott elő, nemkülönben az egyházi templomi kar mely szép összhangban énekelt.

Nagybecskéren az első márcz. 15-iki ünnepély az izrimaházban folyt le reggel 7 órakor szép számú közönség előtt a következő sorrendben: A 45-ik zsolttár éneklése után *Klein Mór* dr. főrabbi mondott magas szárnyalásu, hazafias beszédet, majd imával fejezte be szónoklatát a hazáért és a királyért. A jelenlevő középiskolai ifjuság Hymnus-a fejezte be a szép ünnepélyt. Este 6 órakor a nagybecskereki magyar olvasókör is ünnepélyt tartott, amelyet *Bothlen* Miklós gróf nyitott meg. Ezen az ünnepélyen az *ünnepi* beszédet *Klein Mór* dr. főrabbi mondotta, melyet a közönség lelkes éljenzése kísért mindvégig. A remek kis beszédet a helyi napilap tárczájában egészen leköszölte.

Kaposvárt a sajtószabadság 50-ik évfordulóját ünnepélyesen ülték meg a zsidó hittiek. Az iskolás gyermekek zászlósan vonultak föl a templomba, a hol a főünnepség lefolyt. Itt *Ellenbogen* Jakab kántor éneke után *Herzog* Manó dr. főrabbi méltatta emelkedett szellemben a szabadság esztendejét, alapigéül a heti szakasz eme mondatát vevén: Ez a hónap legyen tinétek a hónapok elseje. A lelkesítő beszéd után pompás imában kért áldást a hazára, a király fejére és a vértanuk sírjára. Az istentisztelet végeztével az ifjuság a hitközség tanács-termébe vonult, amely az ünnepély jelentőségének megfelelően volt díszítve. Itt elénekeltek a Szózatot és *Serényi* Mór igazgató esinos beszédben magyarázta el a gyermekeknek a nap jelentőségét, haza és király szeretetre buzdítván hallgatóságát, melynek soraiban közönség is szép számmal volt jelen.

A Mindszenti politikai község nagy pompával ülte meg márczius 15-ét, s ebből nagy rész jutott a zsidó hitközségnek is, amely templomában Istentiszteletet tartott. *Büchler* J. Gyula főrabbi egy óráig tartó, hazafias beszéde, általános tetszésben részesült s a meghatott

hallgatóság egymás után sietett a főrabbihoz, hogy üdvözölhesse e sikeréhez. A zsinagógában óriási nép gyűlt egybe, zászlókkal és zenével vonultak föl a testületek, úgy hogy — s ez az érdekes — a különben elég tágas templom szűknek bizonyult s így a közhangulatnak engedve, a rabbi beszédét melyről szólunk a *szabadban*, a templom előtti téren tartotta.

Szászvároson, az 1848 márcziusi nagy alkotások félszázados évfordulójának megünneplése *Schul* Győző dr. hitk. elnök kezdeményezésére, e hó 15-én ünnepélyes istentiszteletet rendeztek, melyen a hitszónoklatot a budapesti rabbiképzőintézet egyik végzett jeles növendéke *Farkas* József dr. rabbi, jelenleg budapesti lakos mondotta. A szónokot Szászváros közönsége a millenáris istentisztelet alkalmából itt tartott beszéde révén ismeri és így a város lakossága felekezeti különbség nélkül sietett a zsinagógába a rabbi meghallgatására. A fiatal pap *Maleaki* proféta szavaival kezdte beszédét s összehasonlította a szabadságharcz idejét a messiási harcokkal. Szólt a zsidóhitűeknek a magyar szabadságharcban való részvételéről is. Beszéde záró imájával pedig könyekig indította meg a jelentékeny részben keresztény hallgatóságot, ámbár a *szászok és oláhok az ünnepségről távol tartották* magukat. Este a szászvárosi kaszinó nagy termében banket volt, melyen a Kun kollegium egyik hires, ösztanára a zsidó felekezet fölvirágoztatására s megerősítésre emelte poharát, mondván, hogy a felekezetek közül nemzeti vidékeken egyedül a zsidó felekezet az, mely a nemzet testével összeforrt. Az estélyen az egyik hivatalos tósztot is a vendégrabbival mondatták el, akinek hazafias beszédet — mint a millenniumival is tették — a szászvárosi magyar egyesület költségén ki foják nyomtatni.

Temesvárott e jórészt német városban az idén történt először, hogy márczius 15-ikét egyáltalán megünnepték. A gyárvárosi zsidó templomban d. e. 1/4 10 órakor kezdődött az ünnepély, a hová a hatóságok, egyesületek, társulatok zászlókkal jöttek. Az istentiszteleten *Schwarz* Lajos dr. elnökkel élén csaknem az egész hitközség is megjelent. Zsoltárok éneklésével kezdődött az ünnepség, melyek után a *Karrász* K. R. tanár szergette zenére a Talpra magyart énekeltek. Ezután következett *Singer* Jakab dr. főrabbi pompás ünnepi beszéde, mely a vallásos szellemet a hazafias érzülettel fonván egytűvé, szárnyaló szavakkal dicsőítette a szabadság napjának félszázados fordulóját.

A mátészalkai izr. hitközség nagy lelkesedéssel ünnepelte meg a nemzet nagy ünnepét, márczius 15-ikét. A helybeli és vidékről bejött keresztény és orthodox közönségnek ha csak harmad, negyed részét akarták volna is elhelyezni a zsidó templomban, ahhoz 3 akkora épület kellett volna, mint a minő rendelkezésre áll. A hitközség vezetőségének arra kellett törekednie, hogy a templomba özönlők sokaságát elterelje s így maga a hitközség elnöke sem lehetett jelen az ünnepségen, pedig a kerületi 48-as párt által rendezett ünnepségnek egyik vezérszónoka volt. A templomi ünnepség a nagy tolongás mellett is szépen folyt le. Jelen volt a városi képviselő testület, a pénzügyőrség, a *csendőrség*, a szolgabíró, s az intelligencia színe-java, főképpen sok keresztény uri nő. Bevezetésül *Berliner* kántor a király imát recitálta. Ezt követte a *Herman* ig.-tanító által vezényelt iskolai énekkar Hymnusz éneke. Az ünnepi szónok *Grünbaum* M. főrabbi volt, aki emlékbeszéd szerű szónoklatot tartott, mely általános kívánságra nyomtatásban is meg fog jelenni. Az ünnepséget az iskolai énekkar Talpra magyarja zárta be.

Az ipolysági zsidó hitközség megünneptette a nagy rap ötvenedik évfordulóját. Reggel 10 órakor kez-

dődött az istentisztelet a szépen feldiszített templomban, a melyen a város és vidék összes intelligenciája, — vallás különbség nélkül — jelen volt. Az ünnep sorrendje ez volt: 1. Zsoltárok, előadta *Ungermann* Márton kántor, ez után *Grossmann* Gyula főrabbi emelkedett szellemű hazafias beszéde következett, a mely nagy hatást tett, különösen ama részeiben, midőn a 48-as dicső seményeket ecsetelte, és a zsidók áldozatát és hősiességét testette gyönyörű szavakban, mondván hogy a 48-ban elesett zsidók vére, mely összevegyült a haza másvallásu polgáraival, oly *vérszerződést* képez, amelyet felbontani nem lehet. — Az után »*Hánószén tesuo*« következett, melynek végével az izr. elemi iskola növendékei, élükön *Spitzer* Jakab tanítóval, előadták a *Himnusz*t.

A kunfélegyházi izr. hitközség az ötvenedik márczius idusát a legfényesebb módon ünnepelte meg. A hálaadó istentiszteleten, melyen a város hatósága és egész intelligenciája felekezeti különbség nélkül részt vett, *Adler* Illés óbudai rabbi mondott lélekemelő hazafias szónoklatot, mely annyira elragadtatta az ünneplőket, hogy a rabbi tiszteletére bankettet rögtönöztek és ezen nemcsak a volt rabbijukért még most is annyira rajongó közönség, hanem a város keresztény polgárságának színe java is megjelent és nem egy emelte poharát a népszerű rabbi jólétére, ki mindanyiszor talpra esetten felelt. Éjfélig tartott a kedélyes estély.

Az ó-budai hitközséget az ünnep alkalmából a bankett ről következőkép üdvözölték: főrabbijuk tiszteletére felekezeti különbség nélkül bankettra egybegyűlt helybeli polgárok csak most érzik ama nagy veszteséget, amelyet városuk szenvedett, fájjalják a veszteséget, de ama nagy lelkesedéstől, a melyet főrabbijuk mai remek szónoklatával és felköszöntőjével az egész város lakosságában keltett, arra bir bennünket, hogy községüket derék főrabbijukhoz szívből üdvözöljük. A banketton felekezeti különbség nélkül egybegyűlt polgárok nevében. *Fay* Lajos elnök.

Nyitrán márczius 15-ikének ünnepelésén kapta meg az ottani orthodox Templom az első magyar szónoklatot, amelyet *Himmler* Miksa dr. titkár czímen alkalmazott rabbi tartott, nagy lelkesedést keltve.

Az újpesti izr. hitközség megünneptette a nemzeti ünnepet, márczius 15-ét. Reggeli 9 órakor hálaadó istentisztelet volt, melyen a hatóság is képviseltette magát. Az ünnepély fénypontját *Venetianer* Lajos dr. főrabbi nagyszabásu, gyújtó hatással előadott, hazafias szónoklata képezte, mely a felekezeti különbség nélkül megjelent nagy számu hallgatóságot valósággal elragadta.

A hatvani zsidó hitközség megünneptette 1848. márcz. 15-ének 50-ik évfordulóját. Az istentiszteleten a kora reggeli idő (9 óra) daczára nagy számu s minden felekezeti közönség a templomot egészen megtöltötte. Az ünnepség fénypontját *Adler* Vilmos főrabbi hatásos, hazafias lelkesedéssel elmondott, hazaszeretetre ösztökélő, emelkedett szellemű beszéde képezte. Szónoklatának hevével a közönséget annyira magával ragadta, hogy a beszéd végeztével általános »éljen« zugott föl templomunkban.

A nagyatádi izr. hitközség is fényesen ülte meg márczius 15-ét. A város és vidék lakossága *Psik* Lajos orsz. képviselő és *Éhn* Sándor főszolgabíró vezetése alatt a róm. kath. templomból a templomba ment s mert a közönség tulsok volt, csak egy része fért el a templomban. *Löwy* Ferencz dr. főrabbi ünnepi szónoklatában különösen azt emelte ki, hogy mit köszön e nagy napnak a magyar nemzet és még külön a hazai zsidóság. A hangulat a pompás beszéd hatása alatt az egész ünnepélyen oly lelkes volt, hogy a hymnust az egész közönség felekezeti különbség nélkül a kórusal énekelte.

Balatonfőkajáron a zsidó hitközség f. hó 15-ikén, d. u. 2 órakor tartotta meg a márcziusi ünnepét, melyen nem csak a zsidó hitközség tagjai, hanem a ref. egyház papjával, a községi előjáró-ág 40 képviselőjével megjelent. Ünnepi beszédet, szépet, magyarosat szóban és érzülethen, *Herzog* Jakab ker. rabbi mondott.

A **vasvári izr. hitközség** igazán kitett magáért. Bár márcz. 15-ikén országos vásár volt, a délutáni órákban mégis diszgyülést tartott, amelyen *Löwy* Gábor hitk. elnök hatásos beszédben méltatta az új Magyarországot alapvető ünnepét. Lendületes szavakkal emlékezett meg a dicső korszakról, a szabadságról, testvériségről, egyenlőségről. A diszgyülés lefolyását a hitközség nyomban nemzeti színű szalagokkal ékesített külön jegyzőkönyvbe foglaltatta és örök időkre a levéltárba tette. Ápril 11-én a hitközség templomi ünnepélyt fog tartani.

A **pesti izr. hitközség**, amint a fővárosban a felekezek általában, csak iskoláiban ünnepelte márczius 15-ikének 50-ik évfordulóját. A főünnepség a főváros határozata következtében április 11-ikére marad. A pesti hitközség fiu- és leány iskolái külön ünnepeltek. Amott *Stern* Ábrahám igazgató és *Braun* Salamon dr. mondtak ünnepi beszédet, emitt *Halász* Náthán igazgató. Az ünnepségek fényét a növendékek szavalatokkal és versekkel emelték.

A **nagykanizsai kereskedelmi iskola önképzőköre** márczius 15-ike alkalmából diszgyülést tartott, amelyen az ottani zsidóhitközség által föntartott iskola növendékein kívül nagy számú előkelő közönség vett részt. A növendékek szavalatokkal, felolvasásokkal és emlékbeszéddel méltatták a szabadság ünnepét, végül pedig *Bun* Samu igazgató hosszabb hazafias beszédet intézett a növendékekhez, melyet a közönség megapsolt.

A **vágújhelyi államilag segélyezett izr. reáliskola** fényes ünnepélylyel ülte meg a fölszabadulás ötvenéves évfordulóját. A nemz. tiszin zászlók és cimerekkel felékesített terem szűknek bizonyult a hazafias ünnepélyen résztvenni akaró közönség befogadására. As iskola énekkara által előadott dal után *Altmann* I. reáliskolai igazgató lendületes és a nagy nap jelentőségét találon jellemző beszédet tartott, melyet szavalatok és *Wajsz* Gyula tanár ünnepi szózata követett. A beszéd nagy hatást keltett úgy a vendégek, mint a növendékeknél s a taps és éljenzés végéig sem akarta venni. Utána két tanuló párbeszédben 1848 márczius 15-ikét mesélte el egymásnak. A program ezen pontja is nagy hatást keltett. A párbeszédet *Erdődi* Ármin tanár írta. Ezután következett a Hymnus, mit a közönség a növendékekkel együtt, álva énekelt. A záróbeszédet a hitközség köztiszteletben álló elnöke, *Sonnenfeld* Bernát dr. tartotta a ki 1848 események egyik buzgó harcosát az ünnepélyen résztvevő *Lüllé* Benő dr. nyugalmazott járásbirót igen szép szavakban aposztrofálta példának állítva oda az ifjuság elé. Majd kifejezve köszönetét a tanári karnak fáradásáért, s a közönségnek az élénk részvételért, éljen a király éljen a haza szavakkal fejezte be talpraesett beszédét.

A **lugosi zsidó iskola** a nemzet nevezetes és nagy emlékü napjának 50-ik évfordulóját szépen ünnepelte meg. D. e. 10 $\frac{1}{2}$ órakor az iskolaudvarban, mely ez alkalommal nemzeti lobogókkal volt földiszítve, az iskolaiifjuság: fiuk és leányok, továbbá nagyszámú, a legjobb osztályhoz tartozó férfi- és hölgy-közönség, közte sok más hitfelekezetű is, gyűlt össze. Az ünnepélyt *Händler* Simon dr. főrabbi, ki mellett *Löwinger* Izrael hitközségi elnök, *Klein* Jakab dr. iskolaszéki elnök, *Frankl* Nándor dr., *Vértés* Lajos, *Recht* Henrik iskolaszéki tagok foglaltak helyet, nagyobbszabású beszéddel nyitotta meg,

melyben az 1848 évi márczius 15-diki eseményeket röviden, de élénk színekkel ecsetelte. Utána elénekelt az ifjuság a Hymnuszt, azután *Tausch* Ede tanító hazafias beszédet mondott és *Steiner* Paula k. a. tanítónő fölolvasta *Rosenzweig* Mór tanító ünnepi ódáját; a harmadik beszédet »A magyar honleányok-ról *Máger* Berta k. a. tanítónő mondta: Az egyes beszédek közt és az ünnepély vége felé a tanulók hazafias vereseket szavaltak és *Bruder* főkantor vezetése alatt alkalmi dalokat énekeltek. A szózat elhangzása után berekesztette a főrabbi a szépen sikerült ünnepélyt.

A **homonnai izr. népiskola** is, — a felvidék e jó nevű iskolája — szép ünnepélylyel ülte meg márczius 15-ének félszázados évfordulóját. Az ünnepség a tanulók megnyitó és záró énekéből, valamint a tiszta magyaros kiejtéssel előadott szavalatokból állott. Az alkalmi ünnepi beszédet *Leitner* Samu igazgató mondotta, hazafias érzéstől áthatottan buzdítván a tanulókat hazaszeretetre.

A **lakompaki izr. iskola** a szabadságharc 50. évforduló napját a »szentegylet« disztermében, a tantestület vezetése mellett, ünnepelte nagy közönség jelenlétében. Először a Hymnuszt énekeltek el, majd *Band* Simon tanító ösmertette a nagy nap jelentőségét, mire *Kertész* Emil tanító nagy hatással elszavalt a Talpra magyart. Az ifjuság hazafias költeményeket szavalt és énekelt s végül a felsőbb osztály növendékei egy alkalmi szindarabot játszottak, mely után a Szózat eléneklése következett. Az ünnepség e részének befejezése után az ifjuság és az egész intelligencia kivonult a határban fekvő *Tarrády*-sírhoz, hol *Band* tanító fölolvasta a sir történetét, aztán a sirt megkoszorúzták és a Szózat eléneklése után az ifjuság zászlókkal és jelvényekkel ellátva bejárta a községet s különféle hazafias dalokat énekeltek.

A **sárbogárdi orth. izr. templomban** márczius 15-én d. u. 5 órára volt kitűzve a szabadságünnepély, de a szép és tágas templom, a mely fényárban uszott és nemzeti színű zászlókkal volt diszítve, már 4 órakor zsufolt volt. Az ünnepélyre az olvasókör egy *keresztény* küldöttsége *Végh* Lajos dr. ügyvéd vezetése alatt, *Löwy* Gusztáv dr., fiatal rabbit hívta meg és kérte föl az ünnepi beszéd megtartására. A zsidókon kívül, a kiknek üzletei az ünnepély alatt zárva voltak, eljöttek a zsidó templomba az összes hatóságok, az egész helység és környékének keresztény intelligenciája *nejeiktel* és az egész köznép. Ezrekre ment azok száma, a kik bejutottak a templomba, de csaknem még annyi tömeg a templom előcsarnokában és a tágas udvarban helyezkedett el. A déleesti ima és alkalmi zsoltárok elmondása után a főrabbi, aki különben már szombaton méltatta szép beszédben az ötvenes évfordulót, a szószéken szép magyar és héber imát mondott. Ezután beszélt *Löwy* Gusztáv dr., rabbi, tősgyökerez magyarsággal, költői nyelvű, tartalmas és valóban *ünnepi* beszédében vallás-bölcsészeti szempontból fejtegetvén a nagy napok jelentőségét. Az egész hallgatóság — *Löwy* dr. hatalmas, csengő hangja kihallatszott az udvarra is — lelki gyönyörrel és mélyen meghatva hallgatta végig a pompás beszédet, mire a Hymnus eléneklése s *Löwy* dr.-nak — kiindulva a Hymnus szavaiból: »Meggühödté már e nép a multat és jövődöt« — egy imaszerű zárszava következett. Erre a Szózat került sorra, a melylyel a felejthetetlen ünnepély véget ért. Mint halljuk, a helybeli egyesületek valláskülönbség nélkül, nyilvános ünneplésben akarják részesíteni a fiatal papot, beszédét pedig ki fogják nyomtatni.

